Ziemeļvalstu Ministru padomes birojs Latvijā

Ziemeļvalstu un Baltijas valstu NVO programma / Nordic Council Of Ministers' Support Program for Non-Governmental Organisations Cooperation between the Nordic and Baltic Countries
Projekts *Community Power for Families/ Kopienas kā resurss ģimenēm*, nr. NGSLV-623

ĢIMEŅU AR BĒRNIEM VAJADZĪBAS UN RESURSI APVIENOTAJĀ TUKUMA NOVADĀ

(Tukuma, Jaunpils, Engures, Kandavas novads)

ESOŠĀS SITUĀCIJAS KARTĒJUMS

2021

Latvian Child Welfare Network

GERI NORAI

Tukuma Novada Sociālais Dienests

Reach for Change

"Lai uzaudzinātu bērnu, nepieciešams vesels ciemats" - tā saka afrikāņu sakāmvārds. Varētu jautāt: "Kādēļ ciemats? Bērnu taču audzina ģimene!". Jā, ģimene ir bērna pirmā un svarīgākā vide, taču tieši saskarē ar kopienu – draugiem, kaimiņiem, bērnudārza un skolas pedagogiem, bērnā veidojas identitātes un piederības sajūta. Kopienai ir arī ļoti nozīmīga loma bērna attīstībā. Kad bērnam ir piederības sajūta, viņš jūtas drošs un atbalstīts, viņam ir vēlme mācīties, eksperimentēt un izzināt ko jaunu. Viņam nav bail tikt izsmietam vai izstumtam. Tādējādi bērnu emocionālo labklājību, attīstību un pat sasniegumus mācībās ietekmē ne tikai pašvaldības politika un formālais atbalsts bērniem un ģimenēm, bet vismaz tikpat lielā mērā kopienas locekļu attieksme vienam pret otru un pret bērniem. Jo svešu bērnu nav.

Daiga Eiduka
Latvijas Bērnu labklājības tīkla valdes priekšsēdētāja,
projekta "Kopienas kā resurss ģimenēm" vadītāja

Projekts "Kopienas kā resurss ģimenēm" (NGSLV-623) tiek finansēts ar Ziemeļvalstu Ministru padomes Ziemeļvalstu un Baltijas valstu NVO programmas atbalstu. Šī publikācija atspoguļo vienīgi projekta īstenotāju uzskatus, un Ziemeļvalstu Ministru padomei nevar uzlikt atbildību par tajā ietvertās informācijas jebkuru iespējamo izlietojumu.

SATURS:

IEVADS 6

Par projektu 6

Projekta konteksts 8

Par projekta partneriem 8

SECINĀJUMI PAR IZPĒTES REZULTĀTIEM 11

BŪTISKĀKIE RĀDĪTĀJI: JAUNAIS TUKUMA NOVADS 14

ĢIMEŅU AR BĒRNIEM UN JAUNIEŠU ATSPOGUĻOJUMS NOVADU PLĀNOŠANAS DOKUMENTOS 15

DEMOGRĀFISKS RAKSTUROJUMS 19

Iedzīvotāju skaits 19

Iedzīvotāju īpatsvars pēc darbspējas vecuma 19

Iedzīvotāju īpatsvars dalījumā pēc tautības 20

Dzimušo skaits 20

Bērnu un jauniešu skaits 21

Iedzīvotāju skaita izmaiņu iemesli 22

MĀJSAIMNIECĪBU UN ĢIMEŅU RAKSTUROJUMS 25

Mājsaimniecību un ģimeņu skaits 25

Ģimeņu veida raksturojums 27

Noslēgto un šķirto laulību skaits un vispārīgie koeficienti 28

ĢIMEŅU AR BĒRNIEM SITUĀCIJA UN VAJADZĪBAS 31

Ekonomiskā situācija 31

Sociālā situācija 32

Formālā izglītība 35

Interešu izglītība, kvalitatīva brīvā laika pavadīšana un karjeras iespējas 38

Mājoklis, sabiedriskais transports, drošība 41

ESOŠAIS PAKALPOJUMU GROZS & RESURSI 43

Pašvaldības budžeta izdevumi sociālā atbalsta pasākumiem 43

Materiālais atbalsts ģimenēm ar bērniem un jauniešiem 45

Pieejamais psihosociālais atbalsts 46

Preventīvie pasākumi 46

Kopienas iesaiste atbalsta pakalpojumu sniegšanā 52

TUKUMA NOVADA KOPRADES DARBNĪCAS REZULTĀTU KOPSAVILKUMS 54

Datu tabulas:

Tabula 1: Ģimeņu ar bērniem ekonomiskā situācija, 2019.gads (skaits, pašvaldību sniegtā informācija (tabulā norādīts, ja izmantots cits datu avots)).... 14
Tabula 2: Pārskats par novadu plānošanas dokumentiem no ģimeņu ar bērniem, bērnu un jauniešu mērķgrupu perspektīvas.... 16
Tabula 3:Iedzīvotāju īpatsvars dalījumā pēc tautības 2020.g. (%, CSP).... 20
Tabula 4.Iedzīvotāju skaita izmaiņu iemesli 01.03.2011. --> 01.01.2020. (skaits, CSP).... 23
Tabula 5. Noslēgto un šķirto laulību vispārīgais koeficients (uz 1000 iedzīvotāju, CSP).... 29
Tabula 6. Ģimeņu ar bērniem ekonomiskā situācija, salīdzināti 2019.un 2015.gads (skaits, pašvaldību sniegtā informācija (tabulā norādīts, ja izmantots cits datu avots)).... 31
Tabula 7. Bērnu veselība un sociālā situācija 2019.g. (skaits, pašvaldību sniegtā informācija (tabulā norādīts, ja izmantots cits datu avots)).... 33
Tabula 8. Formālā izglītība 2019.g. (pašvaldību sniegtā informācija (tabulā norādīts, ja izmantots cits datu avots)).... 35
Tabula 9. Pašvaldības budžeta izdevumu budžeta pozīcijas sociālā atbalsta pasākumiem uz 1 iedzīvotāju.... 44
Tabula 10. Pašvaldības budžeta izdevumu budžeta pozīcijas sociālā atbalsta pasākumiem uz 1 iedzīvotāju.... 44
Tabula 11. Bērnu vajadzības un pieejamie atbalsta resursi formālajā izglītībā, 2019. un 2015. gadu salīdzinājums.. 48
Tabula 12. Pašvaldībās pieejamie resursi 2019. gads (pašvaldību sniegtā informācija (tabulā norādīts, ja izmantots cits datu avots)).... 49
Tabula 13. Bērniem, jauniešiem un ģimenēm ar bērniem 2019. gadā sniegtie sociālā atbalsta un rehabilitācijas pakalpojumi, kas apmaksāti no valsts budžeta (pašvaldību sniegtā informācija).... 51
Tabula 14. Labklājības ministrijas Sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrā reģistrētās organizācijas (statuss uz 10.2020).... 62
Tabula 15. Nevalstiskās organizācijas, kas sniedz atbalstu ģimenēm ar bērniem, bērniem un jauniešiem (dati no novada pašvaldību interneta resursiem, statuss uz 10.2020).... 64

Grafiki:

Grafiks 1: Iedzīvotāju skaits gada sākumā (cilv., RAIM, PMLP).... 19
Grafiks 2: Iedzīvotāju īpatsvars dalījumā pēc darbspējas vecuma (%, RAIM apr.).... 20
Grafiks 3: Dzimušo skaits (cilv., RAIM, PMLP, 2020.g. dati - CSP).... 21
Grafiks 4: Nepilngadīgo (0-18) skaits (pers., CSP).... 22
Grafiks 5: Jauniešu (13-25) skaits (pers., CSP).... 22
Grafiks 6.Mājsaimniecību kopējais skaits (tūkst., CSP).... 25
Grafiks 7. Ģimeņu kopējais skaits 2019.gadā (CSP).... 26
Grafiks 8. Ģimeņu skaits pēc personu skaita tajās (CSP).... 26
Grafiks 9. Mājsaimniecības vidējais lielums (pers., CSP).... 27
Grafiks 10. Ģimeņu skaits pēc ģimenes veida 2019.gadā jaunveidojamajā novadā kopā (1) (CSP).... 27
Grafiks 11. Ģimeņu skaits pēc ģimenes veida 2019.gadā jaunveidojamajā novadā kopā (2) (CSP).... 28
Grafiks 12. Ģimeņu skaits pēc ģimenes veida 2019.gadā (CSP).... 28
Grafiks 13. Šķirto laulību skaits (CSP).... 29
Grafiks 14. Noslēgto laulību skaits (CSP).... 29
Grafiks 15. Pašvaldības budžeta izdevumi sociālā atbalsta pasākumiem uz 1 iedzīvotāju (EUR, RAIM apr.).... 43

IEVADS

Par projektu

Sākotnēji plānotais projekta ieviešanas laiks bija paredzēts no 2020. gada maija līdz 2021. gada februārim, tomēr sakarā ar COVID 19 pandēmijas laikā ieviestajiem tikšanās ierobežojumiem projekta ieviešana tika pagarināta līdz jūnijam.

Projekts tika īstenots sadarbībā ar partneriem - Tukuma novada pašvaldības iestādi „Tukuma novada sociālais dienests" un nevalstiskajam organizācijām Geri Norai, no Lietuvas un Reach for Change no Zviedrijas. Projektā iesaistīto partnerorganizāciju no Lietuvas un Zviedrijas galvenais pienesums bija zināšanu un pieredzes pārnese tādās jomās uz vajadzībām orientētu pakalpojumu veidošana un sniegšana ģimenēm ar bērniem, bērniem un jauniešiem un efektīvas sadarbības labās prakses starp valsts un pašvaldību institūcijām un pilsonisko sabiedrību, t.sk. neformālām sabiedriskām grupām, sociāliem uzņēmumiem.

Projekta mērķis bija efektīvu mehānismu, instrumentu izstrāde un pilotēšana Tukuma novadā, lai identificētu ģimeņu, bērnu un jauniešu vajadzības un resursus šo vajadzību nodrošināšanai, kā arī iesaistītu visas ieinteresētās puses pakalpojumu vajadzību izvērtēšanā, esošo pakalpojumu kvalitātes novērtēšanā un trūkstošo pakalpojumu plānošanā.

Projektu finansēja Ziemeļvalstu Ministru padome programmas "Grantu programma Ziemeļvalstu un Baltijas valstu NVO" ietvaros (projekta nr. NGSLV-623).

Projektā paveiktais:

1) Veikta jaunajā Tukuma novadā ietilpstošo pašvaldību plānošanas dokumentu (stratēģiskās plānošanas un rīcībpolitikas dokumentu, programmu, darba plānu), kas tiešā veidā saistīta ar atbalstu ģimenēm un bērniem, izpēte un apzināta ģimeņu ar bērniem un jauniešu situācija un veikts vajadzību un pieejamo pakalpojumu, resursu kartējums jaunajā Tukuma novadā (*projekta ziņojums*).

Tika veikta statistisko datu par 5 gadiem (2015-2019) atlase un apkopošana, lai izpētītu ģimeņu ar bērniem demogrāfisko un sociāli-ekonomisko situāciju, kā arī pašu bērnu un jauniešu situāciju, apskatot to no veselības, sociālās un izglītības jomu perspektīvas.

Lai padziļinātu izpratni par ģimeņu ar bērniem un jauniešu situāciju un vajadzībām, ko sniedza statistikas datu izpēte un sākotnējā vajadzību profila izveide, tika atlasītas mērķa grupas un organizētas intervijas un fokusgrupas ar vecākiem, jauniešiem un profesionāļiem. Kopumā projektā tika iesaistīti 680 nosaukto mērķa grupu pārstāvji un veiktas 2 tiešsaistes aptaujas, 24 intervijas un 12 fokusgrupu diskusijas.

	Mērķa grupu skaitliskā iesaiste		
Mērķa grupas	**Fokusa grupās**	**Intervijās**	**Tiešsaistes aptaujā**
1) bērni un jaunieši (no 14.g.v.)	14	2	272
2) vecāki	31	6	286
3) Izglītības, sociālās jomas profesionāļi	32	15	
4) Pašvaldības pārstāvji - jomu vadītāji	0	7	
5) Privātuzņēmumi	0	1	
6) NVO	0	6	
7) Publisko institūciju pārstāvji pašvaldībās un valsts līmenī	8	0	
KOPĀ	**85**	**37**	**558**

2) Noorganizēta "*Koprades darbnīca - Kopienas kā resurss ģimenēm"* (21.05.2021, no pl 9 – 14, Zoom platformā) ar 27 dažādu jomu profesionāļu dalību no jaunā Tukuma novada. Pasākumā trīs darba grupās tika definētas prioritātes pakalpojumu un atbalsta uzlabošanai projekta izpētē identificētajām ģimeņu ar bērniem un jauniešu vajadzībām un izstrādātas jaunā Tukuma novada vīzijas. (*Koprades darbnīcu rezultātu kopsavilkums)*

3) Noorganizēts *starptautisks seminārs "INVESTĪCIJAS vs. IZDEVUMI. Kā radīt ilgtermiņa pozitīvas pārmaiņas bērniem, jauniešiem un ģimenēm?"* (20.05.2021, no pl 10 – 14, Zoom platformā), kas tika rīkots sadarbībā ar Latvijas Pašvaldību savienību un prezentētājiem no Latvijas, Lietuvas un Zviedrijas pašvaldībām, privātā un nevalstiskā sektora. Semināra mērķis bija sniegt atbildi uz jautājumiem, KĀPĒC pašvaldībām ir svarīgi ieguldīt ģimenēs un bērnos un KĀ to darīt visefektīvākajā veidā. Seminārā piedalījās 97 dalībnieki Zoom platformā, kā arī to varēja skatīties tiešsaistē Latvijas Bērnu labklājības tīkla un Latvijas Pašvaldību savienības sociālajos medijos.

4) Izstrādāta praktiskā rokasgrāmata vajadzību kartēšanai (digitālā versija) ar metožu un procesu aprakstu potenciāli ieinteresētajām Latvijas pašvaldībām, NVO un citām ieinteresētajām pusēm. Rokasgrāmatā tika atlasīti un aprakstīti labās prakses piemēri atbalsta pakalpojumu izveidē un sniegšanā ģimenēm ar bērniem un jauniešiem no Latvijas, Lietuvas un Zviedrijas, ko realizē pilsoniskās sabiedrības organizācijas vai sociālie uzņēmumi. Šāds praktisko instrumentu komplekts palīdzēs ieinteresētām pašvaldībām uzlabot politikas plānošanas un ieviešanas procesu un izmantot to ģimeņu ar bērniem, jauniešu vai jebkuras citas mērķa grupas vajadzību un resursu kartēšanai.

Projekta konteksts

Mēs visi apzināmies, ka ekonomiskā attīstība - gan valstī kopumā, gan katrā pašvaldībā, ir ļoti cieši saistīta ar tās iedzīvotājiem, viņu izglītības līmeni, sociālām un profesionālām prasmēm, veselības, ekonomiskā stāvokļa un kopējās labsajūtas, tādēļ ir acīmredzami, ka ilgtspējīga attīstība bez ilgtspējīgām kopienām nav iespējama. Cilvēkkapitāla nozīmi apstiprina arī pašvaldību stratēģiskās plānošanas dokumenti, kuros gan Tukuma novads, gan praktiski ikviena cita Latvijas pašvaldība kā prioritāti izvirzījusi labklājīgas, stipras ģimenes un attīstītus, aktīvus un labi izglītotus bērnus.

Tomēr, cik daudz katra no pašvaldībām zina par savā teritorijā dzīvojošajām ģimenēm ar bērniem un vai var pietiekami efektīvi reaģēt uz bērnu un ģimeņu vajadzībām, pirms problēmas samilzušas un radījušas neatgriezeniskas, negatīvas sekas ģimenei un bērnam?

Kā norādījusi Valsts kontrole savā 2020. gada revīzijas ziņojumā[1]: "*Pašvaldību attīstības plānošanas ietvaros veiktā esošās situācijas analīze ne vienmēr satur pilnvērtīgu sociālās vides izpēti, lai apzinātu iedzīvotāju struktūru, to vajadzības un nepieciešamos problēmu risinājumus. Tāpēc arī pašvaldību nodrošinātie sociālo atbalstu veidi daudzos gadījumos ir veidojušies vēsturiski kā politiskās iniciatīvas vai arī pamatojoties uz nevalstisko organizāciju priekšlikumiem par noteikta veida atbalstu konkrētai mērķgrupai".*

Ģimeņu vajadzību un resursu kartēšana ne tikai dod iespēju izzināt ģimeņu, bērnu un jauniešu vajadzības un rast tās vispiemērotākos atbalsta mehānismus, bet arī stiprina kopienas, jo paredz kopienas locekļu aktīvu iesaisti vajadzību apzināšanā, sniedzot iespēju viņiem izteikt savas vajadzības, vēlmes un idejas par attīstību un pieejamo resursu izmantošanu.

Mēs ļoti ceram, ka projekta gaitā izstrādāto vajadzību kartēšanas pieeju un rokasgrāmatu kā praktisku, noderīgu rīku izmantos novada attīstības plānotāji un sociālās politikas veidotāji, lai apzinātu ģimeņu vajadzības un plānotu ieguldījumus to atbalstam, kā arī, ka šī projekta rezultātā daudz aktīvāk un plašāk tiks iesaistītas pašas ģimenes un citi kopienas locekļi gan atbalsta pakalpojumu plānošanā, tā arī to sniegšanā un efektivitātes izvērtēšanā.

Par projekta partneriem

Latvijas Bērnu labklājības tīkls ir 2014. gadā dibināta nevalstiska organizācija, kuras mērķis – apvienot dažādu jomu nevalstiskās organizācijas un to pieredzi, zināšanas un idejas, lai līdzdarbotos politikas veidošanā un uzlabotu bērnu (un jauniešu) labklājības un tiesību situāciju Latvijā. Latvijas Bērnu labklājības tīklā iesaistījušās daudzas Latvijā atpazīstamas nevalstiskās

[1] Valsts kontroles revīzijas ziņojums «Vai valstī īstenotā sociālās iekļaušanas politika sasniedz tai izvirzītos mērķus nabadzības mazināšanas jomā?» , 2020.gads, 99-107.lp., https://www.lrvk.gov.lv/lv/revizijas/revizijas/noslegtas-revizijas/vai-valsti-istenota-socialas-ieklausanas-politika-sasniedz-tai-izvirzitos-merkus-nabadzibas-mazinasanas-joma

organizācijas – Latvijas Bērnu fonds, Centrs Dardedze, Latvijas audžuģimeņu biedrība, Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācija, Izglītības iniciatīvu fonds, Glābiet Bērnus, Latvijas Lauku ģimenes ārstu asociācija, un citas. Tīkls aktīvi iesaistās arī dažādās partnerībās (EUROCHILD, NVO Alianse), ikdienas darba un projektu ietvaros sadarbojas ar Tiesībsargu, Latvijas bērnu tiesību aizsardzības inspekciju, Labklājības ministriju, Latvijas jaunatnes padomi. Tīkla pārstāvis darbojas arī Jaunatnes starptautisko programmu aģentūras konsultatīvajā padomē.

http://www.bernulabklajiba.lv/

https://www.facebook.com/LatvijasBernuLabklajibasTikls/

Geri Norai LT ir 2016. gadā dibināta biedrība, kas sniedz atbalstu un konsultācijas Lietuvas nevalstiskā sektora organizācijām un palielina to efektivitāti, atpazīstamību un sociālo ietekmi. Organizācijas galvenie darba virzieni:

• Konsultēt un palīdzēt izveidot un attīstīt sociālos uzņēmumus, iniciatīvas un veidot atbildīgu partnerību sociālo inovāciju sekmēšanai;

• Aktualizēt un popularizēt sociālo uzņēmējdarbību un tās nozīmīgumu sabiedrības ilgtspējas nodrošināšanā, ar mērķi vairot sabiedrības izpratni un pozitīvi ietekmēt tās attieksmi pret sociālajiem uzņēmumiem;

https://gerinorai.lt/kontaktai/

https://www.facebook.com/gerinorai.lt

Reach for Change ir starptautiska bezpeļņas organizācija, kas dibināta 2010. gadā Zviedrijā. Organizācijas vīzija ir pasaule, kurā visi bērni un jaunieši pilnībā izmanto savu potenciālu. Lai realizētu savu vīziju, organizācija atbalsta vietējos sociālos uzņēmējus, dodot viņiem iespēju izstrādāt un mērogot novatoriskus risinājumus, kas palīdz bērniem. Organizācijas līdzdibināji ir starptautiski veiksmīgas bezpeļņas organizācijas un biznesa nozares uzņēmēji, un kopš savas dibināšanas organizācija atbalstījusi ar konsultācijām vairāk nekā 1000 sociālos uzņēmējus 18 valstīs trīs kontinentos.

Organizācijas galvenie darba virzieni jeb realizētās programmas sociālo uzņēmēju atbalstam ir

1) Inkubatora programma, kas paredzēta, lai atbalstītu sociālos uzņēmumus koncepcijas izveidē un agrīnās izaugsmes stadijā. Atbalsts parasti ilgst līdz trim gadiem un inkubatora atbalsts ietver kapacitātes palielināšanu, tīklošanos un dažos gadījumos finansējuma piešķiršanu.,

2) Ātrās izaugsmes programma, kas ir vērsta uz izaugsmes posmā esošiem sociālajiem uzņēmumiem, kuri ir gatavi jau palielināt savu sociālo ietekmi. Viņiem tiek sniegts pielāgots atbalsts, lai palīdzētu izveidot visaptverošu mērogošanas stratēģiju un paplašinātu gan biznesu, gan iespējams piesaistītu finanšu atbalstu. Uzņēmumiem tiek sniegts intensīvs, ilgtermiņa

koučings, mentorings un konsultācijas, kā arī dotāciju finansējums, pamatojoties uz uzņēmumu vajadzībām un iespējām īstenot mērogošanas stratēģiju.

https://reachforchange.org/en/

https://www.facebook.com/reachforchangeorg

SECINĀJUMI PAR IZPĒTES REZULTĀTIEM

Balstoties uz apkopoto datu izpēti, kā nozīmīgas bērnu, jauniešu un ģimeņu ar bērniem labklājības kontekstā var tikt izdalītas sekojošas problēmas un no tām izrietošās vajadzības:

- ***Labiekārtotu, apmaksājamu mājokļu trūkums –*** gan vecāku aptauja, kurā 92 % aptaujāto ģimeņu ar bērniem atzīmēja, ka atrast dzīvojamo platību jaunajā novadā par pieņemamu cenu ir ļoti liela problēma, gan intervijas un fokusa grupu diskusijas ar vecākiem norāda uz akūtu nepieciešamību pēc adekvāta, ģimeņu vajadzībām atbilstoša un apmaksājama mājokļa. Šī problēma ir īpaši aktuāla tām ģimenēm, kuras ir maznodrošinātas vai trūcīgas, kā arī ģimenēm ar bērniem, kuriem ir funkcionāli traucējumi. Izpētes gaitā tika apskatīti mājokļi Tukuma pilsētā (piem. nams Talsu ielā 32, kur koncentrēti izmitinātas vairākas sociāli mazaizsargātas ģimenes ar bērniem. Konkrētajā īpašumā, kuru apsaimnieko Tukuma pašvaldība, nav pieejamas minimālās higiēnas iespējas, tai skaitā tekošs ūdens, tualete, iespēja nomazgāties, kā arī dzīvokļu un ēkas kopumā tehniskais stāvoklis liek apšaubīt tās piemērotību un drošību cilvēku izmitināšanai.
- ***Problēmas iekļaujošas izglītības nodrošināšanā*** - kā liecina veiktās intervijas un fokusa grupu diskusijas, gan ar pašiem vecākiem, gan sociālās jomas profesionāļiem, īpaši sāpīgs jautājums ir problēmas ar iekļaujošās izglītības nodrošināšanu bērniem ar speciālām vajadzībām, kā pirmskolas tā arī pamatskolas programmās. Kā liecina vecāku intervijas, problēmas nereti skar bērnus ar vieglākiem traucējumiem, kur var atšķirties mācību iestāžu personāla un pedagoģiski medicīniskās komisijas vai citu medicīnisko atzinumu sniegušo speciālistu viedokļi par iekļaujošās programmas piemērotību konkrētam bērnam. Šādas domstarpības rada emocionālo spriedzi starp vecākiem un izglītības iestāžu pedagogiem, rezultātā negatīvi iespaidojot bērnus. Spriežot pēc intervijās teiktā, nereti atbalsta resursu un reizēm arī izglītības iestādes pedagogu zināšanu, pieredzes un izpratnes trūkums darbā ar speciālo vajadzību bērniem ir iemesls iestādes darbinieku spiedienam uz bērna vecākiem, mudinot viņus mainīt izglītības iestādi un ievietot bērnu speciālās izglītības iestādē, kuras novadā ir pieejamas vairākas.
- ***Informācijas, atbalsta pakalpojumu un speciālistu trūkums īpašo vajadzību bērnu vecākiem –*** īpaši akūti atbalsta pakalpojumu trūkumu izjūt vecāki, kuri audzina bērnus ar speciālām vajadzībām, kā arī bērniem, jauniešiem un ģimenēm ar bērniem, kuri atrodas sociālā riska situācijā. Speciālo vajadzību bērnu ģimenes aktualizēja speciālistu vai noteiktu pakalpojumu pieejamības trūkumu kā arī vienas, medicīniski kompetentas atbalsta personas trūkumu, kas varētu uzņemties bērna attīstības pārraudzību un vecāku

konsultēšanu. Vecāki aktualizēja arī nepieciešamību pēc fizioterapijas, psihologa konsultācijām vai citiem preventīviem pakalpojumiem, kas pasargā no izdegšanas, jo audzinot bērnus ar speciālām vajadzībām, vecāki bieži jūtas emocionāli un arī fiziski pārslogoti. Kā ieteikums būtu uzlabot vecāku informēšanu par deinstitucionalizācijas projekta ietvaros pieejamajiem pakalpojumiem, jo šobrīd ir pieejams salīdzinoši plašs atbalsta pakalpojumu un speciālistu konsultāciju klāsts kā bērniem tā vecākiem, taču, kā intervijās minēja vairāki vecāki, vecākiem atbalsts šajā projektā neesot paredzēts.

- ***Preventīvā psihosociālā atbalsta trūkums bērniem un vecākiem*** - kā liecina statistika, novadā ir liels skaits šķirto ģimeņu ar bērniem un kā atzīmēja izglītības jomas profesionāļi, vecāku konflikti un šķiršanās jūtami negatīvi ietekmē bērnu psiho-emocionālo stāvokli, jo aizvien biežākas bērni tiek iesaistīti vecāku savstarpējos konfliktos un padarīti par situācijas ķīlniekiem. Tādēļ būtu ieteicams uzlabot preventīvo psihosociālo atbalstu ģimenēm ar bērniem, kurās vecāki ir šķiršanās procesā vai pēc tās, lai mazinātu nelabvēlīgo ietekmi uz bērniem un palīdzētu vecākiem veidot veselīgas savstarpējās attiecības gan ar šķirto partneri, gan bērniem. Kā vēl viena aktuāla problēma visā novadā, kas izriet gan no jauniešu fokusgrupāma, gan aptaujām, ir bulings skolās, kas, kā zināms no pētījumiem, atstāj negatīvu ietekmi ne tikai uz mācību sniegumu, bet arī uz bērnu pašvērtējumu un labbūtību nākotnē. Kā atzīmēja paši jaunieši, bulings skolās ir izplatīta parādība un tam netiek pievērsta īpaša uzmanība, tādēļ šeit būtu nepieciešama gan pašu skolēnu, gan arī vecāku un pedagogu sensibilizēšana un apmācības par to, kas ir bulings un kā to var novērst. Tāpat būtu ieteicams ieviest skolās programmas, kas mērķētas uz bulinga prevenciju un psiho-emocionālā klimata uzlabošanu skolās.
- ***Darba un jēgpilnas brīvā laika pavadīšanas iespēju trūkums jauniešiem vasaras brīvlaikā*** - kā jaunieši, tā viņu vecāki kā būtisku problēmu aktualizēja jēgpilna laika pavadīšanas iespēju trūkumu skolu brīvlaikā, īpaši vasaras mēnešos. Kā parādīja jauniešu un vecāku aptauju un fokusgrupu dati, daudzi jaunieši, kā arī viņu vecāki ir ļoti ieinteresēti atrast darba iespējas jauniešiem vasaras mēnešiem, taču skolēniem pieejamās darba vakances nav pietiekamā skaitā. Tāpat vecāki aktualizēja problēmu ar brīvā laika aktivitāšu pieejamību pusaudžiem un jauniešiem vasaras brīvlaikos un atzīmēja, ka pārsvarā pieejamas tikai tādas aktivitātes, kas ir par maksu (piem. maksas vasaras nometnes), tādēļ ne visi vecāki var tās atļauties.
- ***Interešu izglītības piedāvājuma neatbilstība jauniešu interesēm*** - jauniešu un viņu vecāku aptaujas parādīja interešu izglītības piedāvājums neatbilstību jauniešu interesēm, tādēļ būtu ieteicams veikt jauniešu interešu salāgošanu ar piedāvājumu. Iespējams, būtu jēgpilni aktīvāk uzrunāt nevalstisko un privāto sektoru jauniešiem aktuāla interešu izglītības piedāvājuma radīšanai, jo, kā liecina dati, jaunajā Tukuma novadā pieejamie

interešu izglītības pulciņi pārsvarā tiek nodrošināti skolās un attiecīgi piedāvājuma veidošanā un nodarbību vadīšanā pārsvarā iesaistīti izglītības iestāžu darbinieki. Vecāki aktualizēja arī nepieciešamību pēc amatiera līmeņa sporta, mākslas un mūzikas pulciņiem, kuros ir mazāka slodze un orientēšanās uz rezultātu;

- ***Statistisko datu trūkums –*** izpētes gaitā tika konstatēts, ka vairākās jomās līdz šim nav tikuši apkopoti uzkrāti būtiski dati, kas atspoguļo bērnu un jauniešu sociālo situāciju. Tā piemēram, nav pieejami uzticami dati par nepilngadīgo personu izdarītajiem pārkāpumiem, tostarp noziedzīgiem nodarījumiem, administratīvajiem pārkāpumiem, t.sk. narkotisko vielu vai alkohola lietošanu vai glabāšanu. Tāpat nav datu par vardarbības gadījumiem ģimenēs ar bērniem, jo līdz šim šāda informācija ne no valsts, ne pašvaldību policijas puses nav tikusi apkopota. Nav iegūstami arī dati novadu griezumā par abortiem, kas izdarīti nepilngadīgajām meitenēm un šādi dati pieejami tikai valsts mērogā. Tāpat arī nav iespējams savietot dažādu jomu datus, lai identificētu dažādus risku faktorus un analizētu to ietekmi uz bērnu, jauniešu un ģimeņu situāciju.
- ***Vietējās kopienas nepietiekama iesaiste atbalsta pakalpojumu plānošanā un sniegšanā -*** vērtējot kopumā kopienas iesaisti kopienas un konkrēti ģimeņu ar bērniem problēmu apzināšanā un risināšanā, jāsecina, ka pašvaldības sadarbība ar pilsonisko sabiedrību t.sk. atbalsta pakalpojumu sniegšanu sadarbībā ar nevalstiskā sektora organizācijām, šobrīd tiek īstenota visai ierobežotā apjomā. Kā labo piemēru var izcelt Tukuma novada pašvaldības iestādes „Tukuma novada sociālais dienests" praksi, kura jau vairākus gadus veiksmīgi sadarbojas ar nevalstiskajām organizācijām un pērk pakalpojumus ģimeņu, bērnu un jauniešu atbalstam. Diemžēl šāda prakse nav tikusi līdz šim pietiekami attīstīta visā apvienotajā novadā, tādēļ ģimenēm ar bērniem un jauniešiem pieejamas ļoti atšķirīgas atbalsta saņemšanas iespējas.
- ***Vienotas atbalsta pieejas trūkums*** **-** izvērtējot pašvaldību sociālo atbalsta pasākumu budžeta sadali, kā arī saistošos dokumentus, kur noteikts materiālais atbalsts un pieejamie pakalpojumi ģimenēm ar bērniem, jauniešiem, ir redzams, ka pastāv ļoti atšķirīgas pieejas atbalsta sniegšanā, kas atspoguļojas gan atšķirīgos pabalstu veidos un summās, gan pieejamajos atbalsta pakalpojumos. Kā ieteikums jaunajam novadam būtu definēt kopīgu pakalpojumu grozu ģimenēm un bērniem un slēgt kopīgus sadarbības līgumus ar nevalstiskajām organizācijām vai sociālajiem uzņēmumiem, kas var nodrošināt kvalitatīvus, ģimenēm, bērniem un jauniešiem nepieciešamos pakalpojumus novadā. Šāda sadarbība būs finansiāli izdevīgāka pašvaldībai un lielāka apjoma dēļ pievilcīgāka arī pakalpojumu sniedzējam.

BŪTISKĀKIE RĀDĪTĀJI: JAUNAIS TUKUMA NOVADS

Tabula 1: Ģimeņu ar bērniem ekonomiskā situācija, 2019.gads (skaits, pašvaldību sniegtā informācija (tabulā norādīts, ja izmantots cits datu avots))

	Tukums	Jaunpils	Engure	Kandava	KOPĀ
Demogrāfisks raksturojums					
Iedzīvotāju skaits	29943	2313	7406	8146	47808
Dzimušo skaits	351	23	64	75	513
Nepilngadīgo (0-18) skaits	6156	428	1241	1491	9316
Jauniešu (13-25) skaits	3915	316	787	1205	6223
Mājsaimniecību (mājokļu) kopējais skaits, tūkst.	10,9	0,8	2,5	2,8	17,0
Ģimeņu kopējais skaits (par ģimeni uzskata divas vai vairāk vienā mājoklī dzīvojošas personas (arī nereģistrētu kopdzīvi un vientuļos vecākus ar bērniem))	7474	605	1950	2034	12063
Ģimeņu ar bērniem ekonomiskā situācija					
Trūcīgas mājsaimniecības	103	12	5	36	238
Trūcīgo mājsaimniecību īpatsvars no visām mājsaimniecībām	0,9	0,1	0,2	1,3	0,6
Maznodrošinātas mājsaimniecības	66	13	3	10	92
Priekšlaicīgi mācības pametušo skaits/īpatsvars (kumulēts skaits uz 31.maiju)	8	0	0	0	8
Projektā Proti un dari iesaistīto jauniešu skaits	38	1	0	15	54
PUMPURS dalībnieku skaits	205	0	1	107	313
Jauniešu (15-24) bezdarbnieku skaits	72	3	14	22	111
Veselība un sociālā situācija					
Uzskaitē esošo personu-bērnu ar invaliditāti skaits (VDEAVK)	148	13	16	40	217
Piemaksa pie ģimenes valsts pabalsta par bērnu ar invaliditāti (pabalstu saņēmēju skaits, VSAA)	131	8	18	40	197
Bērna ar invaliditāti kopšanas pabalsts (pabalstu saņēmēju skaits, VSAA)	28	3	3	12	46
Bērni sociālā riska ģimenēs (kuras ir SD redzeslokā)	433	32	101	186	752
Īpatsvars no visiem bērniem	7,0	7,5	8,1	12,5	8,1
Bērnu skaits ārpusģimenes aprūpē	135	28	26	64	253
Aizbildnība	96	9	21	46	172
Audžuģimenē	25	15	4	17	61
Institūcijā	24	4	1	0	29
Nepilngadīgo pārkāpumi: noziedzīgi nodarījumi (krimināllietas) / administratīvie pārkāpumi	16/65	?	?	?	16 / 65

ĢIMEŅU AR BĒRNIEM UN JAUNIEŠU ATSPOGUĻOJUMS NOVADU PLĀNOŠANAS DOKUMENTOS

Ņemot vērā, ka šobrīd ir izveidots jaunais novads, kas aptver Tukuma, Engures, Jaunpils un Kandavas novadus, esošie stratēģiskās plānošanas dokumenti, vismaz daļēji, zaudēs savu aktualitāti, jo tiks veidoti jauni plānošanas dokumenti jaunajam, apvienotajam novadam. Tomēr to izvērtēšana var sniegt vērtīgu informāciju par novadu attīstības plānotāju līdzšinējo skatījumu uz galvenajām prioritātēm un to, vai un kādā kontekstā plānošanas dokumentos izceltas ģimenes ar bērniem, bērni un jaunieši (tab.nr1).

Kopumā var secināt, ka no visiem četriem apskatītajiem novadiem tikai Tukuma novads savā **stratēģiskā līmeņa plānošanas dokumentā** ir minējis ģimenes ar bērniem, formulējot vīziju 2033. gadam, ka Tukuma novads"… *ir piemērota dzīvesvieta ģimenēm ar bērniem".* Tāpat Tukuma novads uzsver jaunu ģimeņu ar bērniem piesaisti un noturēšanu novadā kā būtisku nosacījumu iedzīvotāju skaita krišanās apstādināšanai vai pat palielināšanai. Kā arī, stratēģiskajā prioritātē M1:"*Vienota un atvērta, izglītota un aktīva sabiedrība, kam nodrošinātas dažādas augstas kvalitātes attīstības iespējas."* ir definēts pašvaldības uzdevums "…*maksimāli sekmēt mazaizsargāto grupu personu, tostarp* ***bērnu***, ***personas ar invaliditāti*** *un* ***jauniešu*** *neatkarīgas dzīves iespējas sabiedrībā, pašaprūpes un pašrealizācijas iespējas un sniegt mazaizsargātajām grupām nepieciešamo atbalstu krīzes situācijās*".

Izvērtējot **vidēja termiņa novadu attīstības programmas**, var secināt, ka visi novadi savās Attīstības programmās ir iekļāvuši uzdevumus un aktivitātes, kas mērķētas uz bērniem un jauniešiem, jo īpašu formālās un interešu izglītības, veselības un karjeras kontekstā. Ģimeņu politikas un motivējošu ģimenes atbalsta pasākumu īstenošana ir iekļauta Jaunpils novada programmā, paredzot kā rezultātus ģimeņu nometņu organizēšanu un ģimeņu, kurās ir jaundzimušie, sveikšanu. Tomēr kopumā jāsecina, ka nevienā no attīstības programmām nav iekļauti uz ģimeņu ar bērniem kā mērķgrupas vajadzībām vērsti konkrēti uzdevumi, kā arī rezultatīvie indikatori, kas ļautu izvērtēt ģimeņu ar bērniem kā specifiskas mērķa grupas situāciju. Tāpat, izņemot Jaunpils novadu, nevienā no attīstības programmām nav minēti bērni un jaunieši ar īpašām vajadzībām kā arī viņu ģimenes, sasaistot to ar konkrētiem mērķiem, uzdevumiem un rezultatīvajiem indikatoriem. Šo aspektu, iespējams, var skaidrot ar pieeju, kas dod priekšroku fokusēties uz vajadzību nodrošināšanu, neizdalot atsevišķas mērķa grupas. Tomēr, ņemot vērā, ka bērnu ar funkcionālie traucējumiem vajadzību nodrošināšanai nepieciešamas būtiskas investīcijas kā infrastruktūrā, tā atbalsta pakalpojumos, šis mērķgrupas iekļaušana programmā

palīdzētu plānot gan nepieciešamos resursus, gan savstarpēji koordinēt dažādo institūciju aktivitātes un lomas šo vajadzību nodrošināšanā.

Pozitīvi izceļama Tukuma novada **sabiedrības veselības veicināšanas stratēģija 2016 līdz 2023.gadam,** kurā veikta apjomīga iedzīvotāju veselības statistikas datu apkopošana un analīze, kā arī izaicinājumu analīze**.** Tāpat pozitīva un nozīmīga ģimenēm ar bērniem ir Tukuma novada prakse, kas tiek īstenota jau vairākus gadus, veidojot īpašu *Atbalsta programmu Tukuma novada ģimenēm ar bērniem.* Šī programma tiek veidota, sadarbojoties vairākām pašvaldību institūcijām, kas pārstāv sociālo, izglītības un arī citas ģimeņu atbalstā nozīmīgas jomas un tajā tiek plānoti ikgadējie atbalsta pasākumi ģimenēm ar bērniem, izdalot arī konkrētas bērnu un ģimeņu mērķu grupas.

Tabula 2: Pārskats par novadu plānošanas dokumentiem no ģimeņu ar bērniem, bērnu un jauniešu mērķgrupu perspektīvas

Plānošanas dokumenta veids	**Plānošanas dokumenta nosaukums**	**Komentārs par dokumentu, vērtējot to no ģimeņu ar bērniem , bērnu un jauniešu kā mērķa grupas perspektīvas**
Engures novads		
Ilgtermiņa	**Engures novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013. – 2030**	Kā viena no 4 prioritātēm ir izvirzīti **Cilvēkresursi - sociāli nodrošināta, izglītota un aktīva sabiedrība.** Rīcības virzieni neizceļ ģimenes ar bērniem, bērnus vai jauniešus, tomēr netieši, caur izglītības rīcības virzienu bērni un ģimenes ar bērniem ir adresētas. Stratēģijā nav paredzēti rezultatīvie rādītāji, kas būtu saistīti ar ģimeņu ar bērniem, bērnu vai jauniešu situācijas mērījumiem.
Vidēja termiņa	**Engures novada attīstības programma 2019. – 2025.gadam**	Programmā aktualizēti sociālā riska bērni un ģimenes, jaunieši nav atsevišķi minēti kā mērķa grupas prioritātes - **Cilvēkresursi** ietvaros**.** Engures novada attīstības programmas investīciju un rīcības plānā plānotie uzdevumi ir saaranžēti 3 prioritātēs no A, B un C. Izvērtējot
Jaunpils novads		
Ilgtermiņa	**Jaunpils novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013 – 2037**	Stratēģijā kā viena no 3 izvirzītajām prioritātēm minēta **līdzdarbīga, nodrošināta, radoša un pozitīvi domājoša vietējā sabiedrība** un vienā no rīcības virzieniem ir izcelta ģimenes kā vērtības apzināšana un novērtēšana. Tomēr stratēģijā nav paredzētas konkrētas rīcības ģimeņu ar bērniem, bērnu un jauniešu atbalstam kā arī nav paredzēti rezultatīvie rādītāji, kas būtu saistīti ar ģimeņu ar bērniem, bērnu vai jauniešu situācijas mērījumiem.
Vidēja termiņa	**Jaunpils novada attīstības programma 2019.-2025**	Programmā ir izcelti jaunieši un bērni, kā arī ģimenes ar bērniem kā mērķa grupas īpaši formālās un neformālās izglītības kontekstā, veselības un sociālo pakalpojumu kontekstā, tostarp minot bērnus ar funkcionāliem traucējumiem kā mērķgrupu un apņemties pilnveidot rehabilitācijas pakalpojumu infrastruktūra, kas nepieciešama šiem bērniem . Ir arī pieminēta ģimeņu politika, tomēr nevienā no programmā izvirzītajiem mērķiem nav definēti konkrēti rezultatīvie rādītāji, kas būtu sasniedzami plānotajā periodā.
Vidēja termiņa	**Jaunpils novada Jaunatnes politikas attīstības programma 2019.-2022.gadam**	Lai gan Jaunatnes politikas īstenošanas plānā 2016.–2020.gadam ir noteikti konkrēti jaunatnes politikas rezultāti un rezultatīvie rādītāji to sasniegšanai, Jaunpils novads izmantojis tikai nedaudzus no rezultatīvajiem rādītājiem, definējot sasniedzamos rezultātus, t.sk. attiecībā uz tādām jauniešu labbūtībai nozīmīgām jomām kā veselība un nodarbinātība.
Kandavas novads		
Ilgtermiņa	**Kandavas novada ilgtspējīgas attīstības**	Stratēģijā kā viena 3 prioritārajiem mērķiem minēta **izglītota, sociāli nodrošināta, veselīga un aktīva sabiedrība.** Stratēģiskajos rīcības

	stratēģija 2014.-2033.gadam	virzienos nav minētas ģimenes ar bērniem, bērni un jaunieši, kā arī nav paredzēti rezultatīvie rādītāji, kas būtu saistīti ar ģimeņu ar bērniem, bērnu vai jauniešu situācijas mērījumiem.
Vidēja termiņa	**Kandavas novada pašvaldības sabiedrības veselības stratēģija „Veselīgs cilvēks – veselā novadā" 2013.–2021.gadam**	Programmā ir aktualizētas mērķa grupas ģimenes ar bērniem un jaunieši un ir paredzētas aktivitātes mērķa grupu iesaistei. Tomēr, lai arī ir minēti dati par aktuālo situāciju novadā, īpaši attiecībā uz jauniešu veselību, kas balstās uz jauniešu aptaujām attiecībā uz atkarībām no alkohola, tabakas un narkotikām, programmā nav noteikti konkrēti rezultatīvie rādītāji, kas tiek sagaidīti attiecībā uz ģimeņu ar bērniem, bērnu un jauniešu veselības situācijas uzlabojumu.
Vidēja termiņa	**Kandavas novada attīstības programma 2017. – 2024.gadam**	Programmā netiek minētas ģimenes ar bērniem kā mērķa grupa, toties ir aktualizēti bērni, tai skaitā ar kustību traucējumiem skolas vides un ārstniecības iestāžu pieejamības kontekstā. Programmā ir aktualizēti arī jaunieši kā mērķa grupa, īpaši nodarbinātības un karjeras izglītības kontekstā. Tomēr dokumentā nav definēti konkrēti rezultatīvie rādītāji, kas būtu sasniedzami plānotajā periodā.
Vidēja termiņa	**Kandavas novada jaunatnes politikas attīstības plāns 2018.-2021. gadam**	Programmā akcentētas tādas jomas kā jauniešu nodarbinātība un karjera, interešu izglītība sociālās aizsardzības, drošības un veselības joma kā arī informācijas pieejamība un ir uzskaitītas plānotās aktivitātes un uzdevumi jomu ietvaros. Tomēr nevienā no jomām nav definēti konkrēti rezultatīvie rādītāji, kas būtu sasniedzami plānotajā periodā.
Tukuma novads		
Ilgtermiņa	**Tukuma novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014 - 2033.gadam**	Novada stratēģijā kā nākotnes vīzijas centrālais punkts ir minētas ģimenes ar bērniem, akcentējot to nozīmi novada attīstībā, tai skaitā skaitliskajā izaugsmē. Stratēģijā kā viens no 4 prioritārajiem mērķiem minēta **vienota un atvērta, izglītota un aktīva sabiedrība, kam nodrošinātas dažādas augstas kvalitātes attīstības iespējas**. Kā viens no stratēģiskajiem rīcības virzieniem ir jauniešu iniciatīvu atbalsts, kā arī mūsdienīga izglītība, kas aptver pirmskolas, skolas posmu un iekļaujoši sociālie pakalpojumi un palīdzība. Konkrētās prioritātes rezultatīvie rādītāji ir visai plaši, iekļaujot dzimušo bērnu skaitu un izglītības rādītājus jauniešu vecuma grupā no 30 – 34.g.
Vidēja termiņa	**Tukuma novada attīstības programma 2015.-2021.gadam**	Ģimenes ar bērniem un Deinstitucionalizācija ir minētas kā Rīcības virziena 6 prioritātes, kā arī viena no galvenajām mērķa grupām, t.sk. ģimenes ar bērniem, bāreņi un bez vecākiem palikuši bērni, trūcīgās un maznodrošinātās personas. Tomēr uzdevumos, kā arī rezultatīvajos indikatoros ģimenes ar bērniem kā mērķgrupa neatspoguļojās. Rīcības virziena 2 Prioritāte ir atbalsts jauniešiem karjeras plānošanā un kā viens no uzdevumiem šeit minēts jauniešu nodarbinātības un prasmju, iemaņu veicināšana veiksmīgai karjerai, tomēr rezultatīvu indikatoru saistībā ar jauniešu karjeras vai nodarbinātības situāciju programmā nav. Ir apsveicami, ka novada attīstības programmā Rīcības virziena 7 ir aktualizēta arī nepieciešamība pēc dzīvojamā fonda. Daudzbērnu ģimenes ir viena no mērķgrupām, kurām ir iespēja pieteikties rindā uz pašvaldības dzīvojamo fondu, un, balstoties uz vajadzību izpētē veikto fokusgrupu, interviju un tiešsaistes aptauju rezultātiem un to, ka dzīvojamās platības trūkums tika akcentēta kā viena no akūtākajām problēmām. Tādēļ pārsteidz *Pašvaldības dzīvojamā fonda reģistra* dati[2] , pēc kuriem rinda uz pašvaldības dzīvojamo fondu samazinājās gada laikā visām tabulā norādītajām mērķgrupām, tostarp daudzbērnu ģimenēm un bāreņiem un pieaugusi tikai pašvaldību un valsts iestāžu darbinieku grupā.
Vidēja termiņa	**Tukuma novada sabiedrības veselības veicināšanas stratēģija 2016 līdz 2023.gadam**	Kā ļoti pozitīvi izceļams, ka stratēģijā aktualizētas tādas bērnu un jauniešu labbūtību negatīvi ietekmējošas problēmas kā nepietiekama veselības aprūpes pakalpojumu pieejamība, jo īpaši sociālam riskam un nabadzībai pakļauto iedzīvotāju grupu vidū, slikta psihoemocionālā veselība, t.sk. augstais pašnāvību skaits Tukuma novadā jauniešu vidū, arī ņirgāšanās skolēnu starpā. Aktualizēts augstais nepilngadīgām mātēm dzimušo bērnu skaits Tukuma novadā, atkarības jauniešu vidū, tostarp no dažādām atkarību izraisošām vielām, kā arī procesu atkarības. Aktualizēta arī zīdaiņu un perinatālā mirstība, bērnu un jauniešu traumatisms. Tomēr vērtējot rādītājus, kas

[2] Tukuma novada attīstības programma 2015.-2021.gadam, 93 lp. 7.1. tabula, Pašvaldības dzīvojamā fonda reģistrs.

		izvēlēti stratēģijas mērķu izpildes novērtēšana, no uzskaitīto problēmu kopas, kas skar bērnus un jauniešus, ir iekļauts tikai zīdaiņu un perinatālās mirstības statistikas rādītājs Tukuma novadā.

DEMOGRĀFISKS RAKSTUROJUMS

Iedzīvotāju skaits

Iedzīvotāju skaits jaunveidojamajā novadā pēdējo 7 gadu laikā samazinājies par 7,7%. Latvijā kopumā iedzīvotāju skaits mazinājies par 4,4%. Tātad jaunveidojamā novada rādītāji ir zemāki nekā Latvijā kopumā. Tomēr situācija ir atšķirīga, ja skatāmies uz konkrētiem novadiem. Engures novadā iedzīvotāju skaita samazinājums bijis tikai 4,8%, Tukuma novadā – 6,1%, kamēr Jaunpils novadā tas bijis 13,2% un Kandavas novadā pat 13,6%.

Grafiks 1: Iedzīvotāju skaits gada sākumā (cilv., RAIM, PMLP)

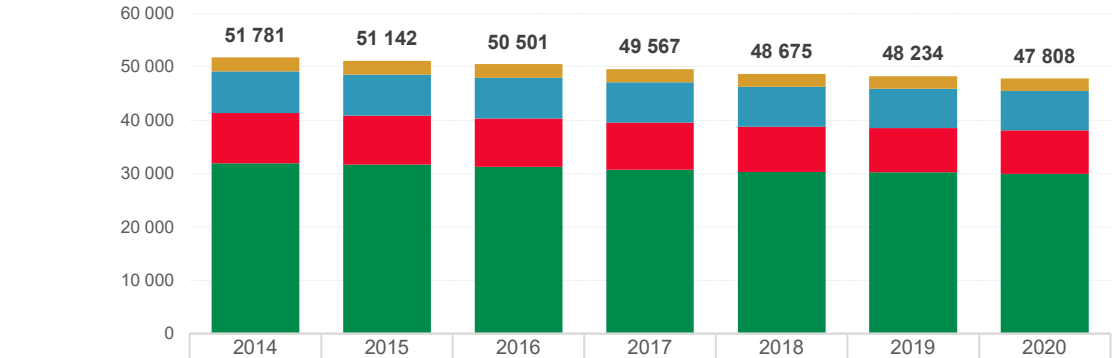

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
KOPĀ	51 781	51 142	50 501	49 567	48 675	48 234	47 808
Jaunpils novads	2 665	2 615	2 553	2 484	2 418	2 344	2 313
Engures novads	7 782	7 642	7 642	7 587	7 441	7 394	7 406
Kandavas novads	9 431	9 219	9 016	8 749	8 473	8 265	8 146
Tukuma novads	31 903	31 666	31 290	30 747	30 343	30 231	29 943

Iedzīvotāju īpatsvars pēc darbspējas vecuma

Pēdējo 7 gadu laikā samazinājies iedzīvotāju skaits darbspējas vecumā, nedaudz palielinājies bērnu un jauniešu skaits un būtiski palielinājies iedzīvotāju skaits virs darbspējas vecuma (aptuveni katrs ceturtais ir šajā grupā, bet pirms 7 gadiem bija tikai katrs piektais). Attiecībā uz iedzīvotājiem līdz darbspējas vecumam situācija ir uzlabojusies visos novados, izņemot Kandavu, kur šī mērķgrupa ir samazinājusies no 15,3% līdz 14,1%. Vienlaikus Kandavā arī visbūtiskāk pieaudzis iedzīvotāju īpatsvars virs darbspējas vecuma (no 20,2% līdz 24,1%).

Grafiks 2: Iedzīvotāju īpatsvars dalījumā pēc darbspējas vecuma (%, RAIM apr.)

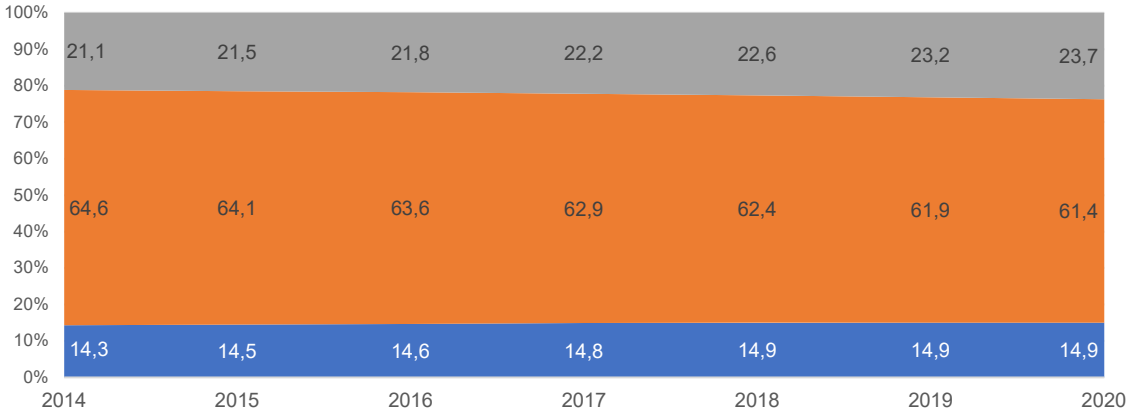

Iedzīvotāju īpatsvars dalījumā pēc tautības

Visos četros novados latviešu īpatsvars ir ievērojami augstāks nekā Latvijā kopumā (visaugstākais, 93,7%, Jaunpils novadā, salīdzinoši zemākais, 86,1%, Tukuma novadā). Būtiskas tautību grupas ir arī krievi (jaunveidojamajā novadā kopumā 4,8%) un baltkrievi (1,5%). Kandavas novadā būtiska ir arī romu (čigānu) kopiena (1,1% iedzīvotāju kopskaitā), bet Jaunpils novadā lietuviešu kopiena (1,6%).

Tabula 3:Iedzīvotāju īpatsvars dalījumā pēc tautības 2020.g. (%, CSP)

	Latvija	Tukuma novads	Kandavas novads	Engures novads	Jaunpils novads
Pavisam	100,0	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
Latvieši	62,5	**86,1**	**92,3**	**88,1**	**93,7**
Romi (čigāni)	0,3	**0,6**	**1,1**	**0,0**	**0,1**
Baltkrievi	3,1	**2,0**	**1,4**	**1,2**	**1,4**
Igauņi	0,1	**0,1**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Krievi	24,7	**7,6**	**2,4**	**7,2**	**2,0**
Lietuvieši	1,1	**0,9**	**0,7**	**0,4**	**1,6**
Poļi	2,0	**0,8**	**0,7**	**0,7**	**0,3**
Ukraiņi	2,3	**1,1**	**0,7**	**1,1**	**0,4**
Vācieši	0,1	**0,1**	**0,1**	**0,1**	**0,0**
Citas tautības, ieskaitot neizvēlētu un nezināmu	3,8	**0,7**	**0,6**	**1,2**	**0,5**

Dzimušo skaits

Vidēji gadā jaunveidojamajā novadā piedzimst 513 bērnu. Pēdējo 6 gadu laikā nav vērojamas izteiktas samazinājuma vai pieauguma tendences (izņēmums ir Engures novads, kur statistiski novērojama pieauguma tendence). 68% no visiem jaundzimušajiem ir Tukuma novadā deklarētie, 15% – Kandavas novadā. Jaunpils novadā piedzimst tikai 4% no kopējā jaunveidojamajā novadā dzimušo skaita.

Grafiks 3: Dzimušo skaits (cilv., RAIM, PMLP, 2020.g. dati - CSP)

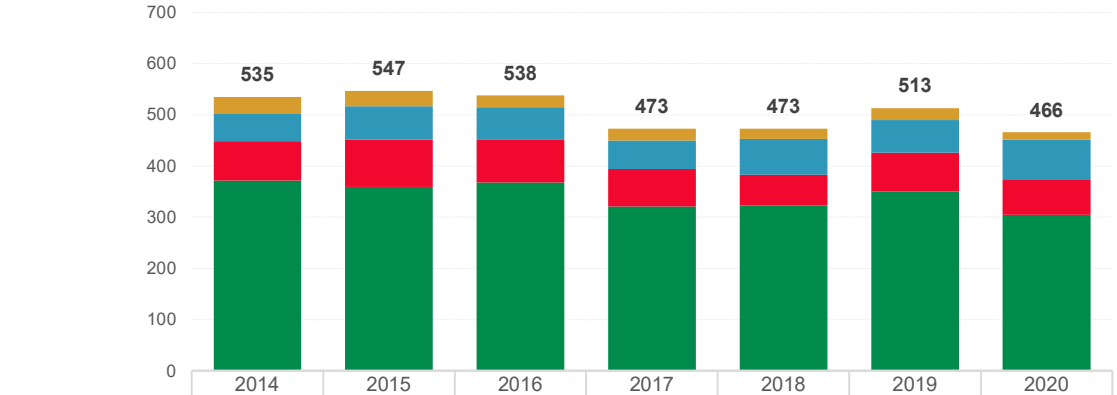

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
KOPĀ	535	547	538	473	473	513	466
Jaunpils novads	32	30	23	23	20	23	14
Engures novads	54	65	64	56	70	64	78
Kandavas novads	77	93	83	73	60	75	69
Tukuma novads	372	359	368	321	323	351	305

Bērnu un jauniešu skaits

2020. gada sākumā jaunveidojamajā novadā kopumā ir 9314 nepilngadīgu personu un 6091 jaunietis vecumā no 13 līdz 25 gadiem[3]. Bērnu kopskaits pēdējo 7 gadu laikā nav būtiski mainījies, savukārt jauniešu skaits ir samazinājies par 26%. Visbūtiskāk jauniešu skaits krities Jaunpils novadā, kur samazinājums sastāda 38%. Salīdzinoši vismazāk – par 23% – jauniešu skaits sarucis Tukuma novadā.

Arī bērnu skaita izmaiņās novadu griezumā ir izteiktas atšķirības. Ja Tukuma novadā un Engures novadā bērnu skaits ir pat nedaudz palielinājies (attiecīgi +1% un +6%), tad Jaunpils novadā tas ir krities par 14%, bet Kandavas novadā – pat 19%.

Salīdzinot ar Latvijas kopējiem rādītājiem, jaunveidojamā novada rādītāji ir sliktāki. Ja Latvijā kopumā laika periodā no 2014.gada līdz 2020.gadam nepilngadīgo personu skaits ir palielinājies par 3%, tad jaunveidojamajā novadā – samazinājies par 3% (jauniešu mērķgrupā attiecīgie rādītāji ir attiecīgi -20% un -26%).

No kopējā iedzīvotāju skaita nepilngadīgās personas jaunveidojamajā novadā veido 19% (un šos īpatsvars nav mainījies pēdējo 7 gadu laikā), bet jaunieši 13% (samazinājums no 16% 2014.gadā).

[3] Jaunieša vecums atbilstoši Jaunatnes likumam: https://likumi.lv/ta/id/175920

Grafiks 4: Nepilngadīgo (0-18) skaits (pers., CSP)

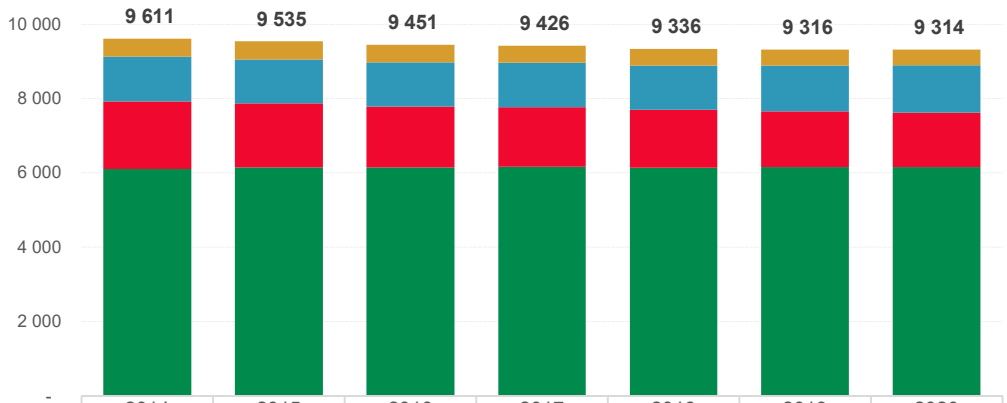

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
KOPĀ	9 611	9 535	9 451	9 426	9 336	9 316	9 314
Jaunpils novads	489	482	479	461	443	428	419
Engures novads	1 204	1 180	1 190	1 204	1 196	1 241	1 273
Kandavas novads	1 810	1 727	1 636	1 597	1 559	1 491	1 468
Tukuma novads	6 108	6 146	6 146	6 164	6 138	6 156	6 154

Grafiks 5: Jauniešu (13-25) skaits (pers., CSP)

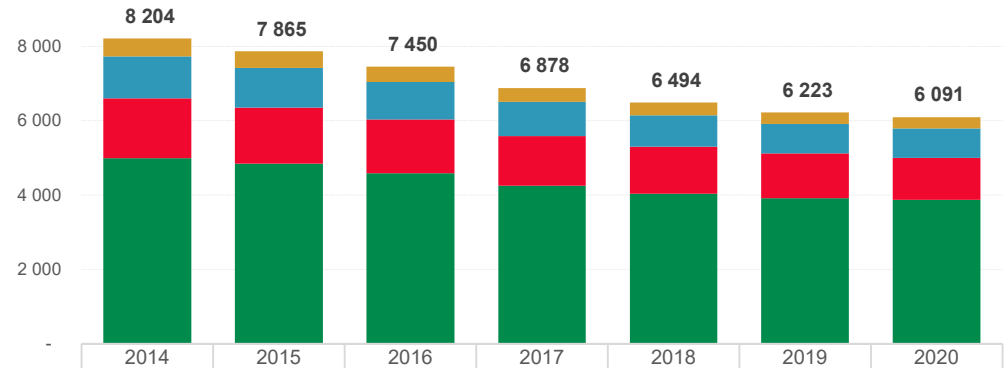

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
KOPĀ	8 204	7 865	7 450	6 878	6 494	6 223	6 091
Jaunpils novads	477	447	409	369	353	316	297
Engures novads	1 119	1 065	1 015	925	839	787	791
Kandavas novads	1 611	1 504	1 440	1 332	1 267	1 205	1 137
Tukuma novads	4 997	4 849	4 586	4 252	4 035	3 915	3 866

Iedzīvotāju skaita izmaiņu iemesli

Pēdējo 10 gadu laikā iedzīvotāju sastāvs jaunveidojamajā novadā mainījies par aptuveni 1/3. 70% no iedzīvotājiem, kuri šeit dzīvoja 2011.gadā, dzīvo arī 2020.gadā. Aptuveni 14%-15% Kandavas, Engures un Jaunpils novadu 2011.gada iedzīvotāju ir pārcēlušies uz citu teritoriju Latvijā (jāņem vērā, ka tas var būt arī jebkurš cits no minētajiem novadiem!). Tukuma novadā 10% no 2011.gada iedzīvotājiem pārcēlušies uz citurieni Latvijā. Tai pat laikā no Tukuma lielāks

iedzīvotāju īpatsvars pārcēlies uz ārzemēm (7% no 2011.gada iedzīvotājiem šobrīd dzīvo ārvalstīs). Pārējos novados šādu iedzīvotāju īpatsvars ir 4%-5%. Iespējams, ka pārējo novadu iedzīvotāju uz ārzemēm biežāk devušies jau pirms 2011.gada.

Mirstība visbūtiskāk iedzīvotāju skaitu ietekmējusi Engures novadā – samazinājums par 15% attiecībā pret iedzīvotāju skaitu 2011.gadā. Tai pat laikā Engure spējusi izteikti lielākā apmērā piesaistīt iedzīvotājus no citurienes Latvijā – no 2020.gada iedzīvotājiem 19% ir tādu, kuri 2011.gadā dzīvojuši citur Latvijā. Pārējiem novadiem šādu iedzīvotāju īpatsvars ir 8%-11%.

Reemigrācijas kontekstā jānorāda – emigrācija uz ārvalstīm bijusi lielāka nekā reemigrācija no ārvalstīm visos novados.

Tabula 4.Iedzīvotāju skaita izmaiņu iemesli 01.03.2011. --> 01.01.2020. (skaits, CSP)
Piezīme: salīdzināts iedzīvotāju sastāvs konkrētajos norādītajos laika periodos, nevis visā periodā kopumā! Skatīt piezīmes zem tabulas.

	Tukuma novads	Kandavas novads	Engures novads	Jaunpils novads
Dzīvo tajā pašā teritorijā	21946	6163	5050	1693
Samazinājums, tai skaitā	8668	2722	2525	757
Pārcēlies uz citu teritoriju Latvijā	3071	1201	1069	376
Pārcēlies uz ārzemēm	2186	461	308	92
Miris	3411	1060	1148	289
Pieaugums, tai skaitā	5658	1391	2066	445
Pārcēlies no citas teritorijas Latvijā	2282	639	1355	230
Ieradies no ārzemēm	448	127	132	18
Dzimis	2928	625	579	197

Tabula 4. Iedzīvotāju skaita izmaiņu iemesli 01.03.2011. --> 01.01.2020. (%, CSP)
Piezīme: salīdzināts iedzīvotāju sastāvs konkrētajos norādītajos laika periodos, nevis visā periodā kopumā! Skatīt piezīmes zem tabulas.

	Tukuma novads	Kandavas novads	Engures novads	Jaunpils novads
Dzīvo tajā pašā teritorijā	72	69	67	69
Samazinājums				
Pārcēlies uz citu teritoriju Latvijā	10	14	14	15
Pārcēlies uz ārzemēm	7	5	4	4
Miris	11	12	15	12
Pieaugums				
Pārcēlies no citas teritorijas Latvijā	8	8	19	11
Ieradies no ārzemēm	2	2	2	1
Dzimis	11	8	8	9

Dzīvo tajā pašā teritorijā: Perioda beigās faktiskā dzīvesvieta ir tajā pašā teritorijā, kur perioda sākumā. Relatīvie rādītāji doti pret iedzīvotāju skaitu perioda sākumā.
Pārcēlies uz citu teritoriju Latvijā: Perioda sākumā faktiskā dzīvesvieta ir norādītajā teritorijā, perioda beigās - citā teritorijā Latvijā. Relatīvie rādītāji doti pret iedzīvotāju skaitu perioda sākumā.
Pārcēlies uz ārzemēm: Perioda sākumā faktiskā dzīvesvieta ir norādītajā teritorijā, perioda beigās vairs neuzturas Latvijā. Relatīvie rādītāji doti pret iedzīvotāju skaitu perioda sākumā.
Miris: Perioda sākumā faktiskā dzīvesvieta ir norādītajā teritorijā, perioda beigās persona mirusi. Relatīvie rādītāji doti pret iedzīvotāju skaitu perioda sākumā.
Pārcēlies no citas teritorijas Latvijā: Perioda beigās faktiskā dzīvesvieta ir norādītajā teritorijā, perioda sākumā - citā teritorijā Latvijā. Relatīvie rādītāji doti pret iedzīvotāju skaitu perioda beigās.

Ieradies no ārzemēm: Perioda beigās faktiskā dzīvesvieta ir norādītajā teritorijā, perioda sākumā faktiskā dzīvesvieta bija ārpus Latvijas. Relatīvie rādītāji doti pret iedzīvotāju skaitu perioda beigās.
Dzimis: Perioda beigās faktiskā dzīvesvieta ir norādītajā teritorijā, dzimis pēc perioda sākuma. Persona var būt dzimusi gan Latvijā, gan ārzemēs. Relatīvie rādītāji doti pret iedzīvotāju skaitu perioda beigās.

MĀJSAIMNIECĪBU UN ĢIMEŅU RAKSTUROJUMS

Mājsaimniecību un ģimeņu skaits

Jaunveidojamajā novadā 2020.gadā kopā ir 17,3 tk mājsaimniecību (privāto mājokļu), 11,0 tk no tiem – Tukuma novadā.

2019.gadā jaunveidojamajā novadā kopā bija 12063 ģimenes – mājsaimniecības, kurās kopā dzīvo vismaz 2 personas. Lielākā daļa no tām ir 2 vai 3 personu ģimenes.

Mājsaimniecību vidējais lielums pēdējo trīs gadu laikā ir pakāpeniski samazinājies – 2020.gadā Jaunpils novadā tas ir 2,8 personas, Engures novadā 2,7 personas, Kandavas novadā 2,6 personas un Tukuma novadā 2,5 personas.

Grafiks 6.Mājsaimniecību kopējais skaits (tūkst., CSP)

Piezīme: mājsaimniecība – privātie mājokļi, viens mājoklis = viena mājsaimniecība.

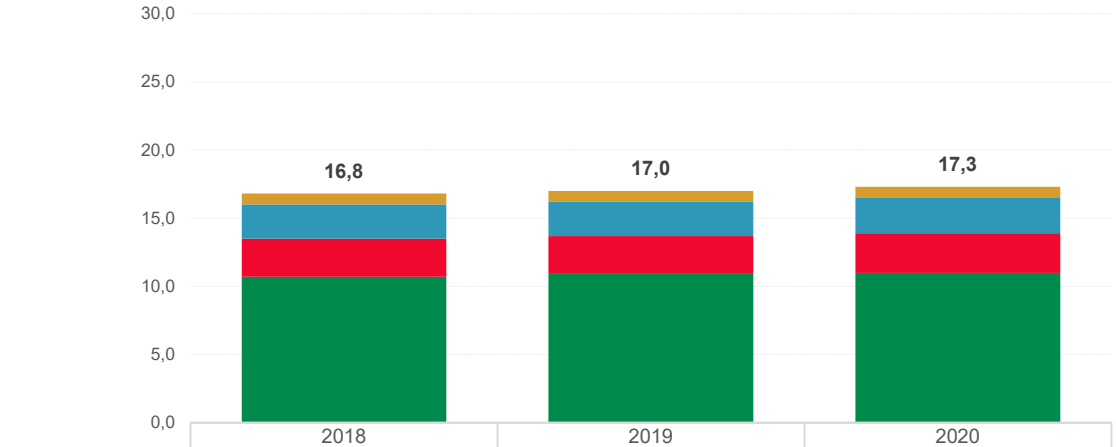

	2018	2019	2020
KOPĀ	16,8	17,0	17,3
Jaunpils novads	0,8	0,8	0,8
Engures novads	2,5	2,5	2,6
Kandavas novads	2,8	2,8	2,9
Tukuma novads	10,7	10,9	11,0

Grafiks 7. Ģimeņu kopējais skaits 2019.gadā (CSP)

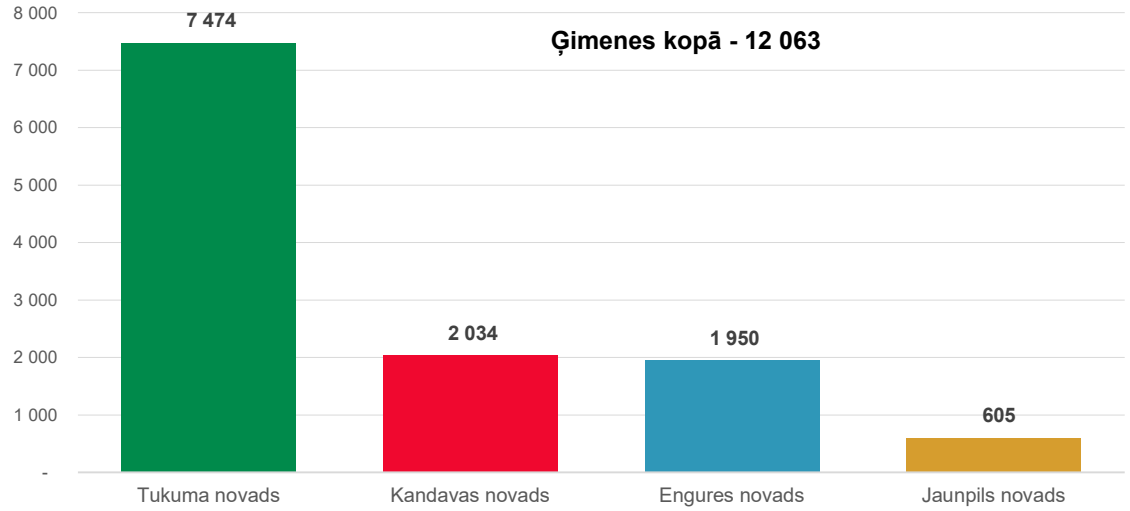

Piezīme: par ģimeni uzskata divas vai vairāk vienā mājoklī dzīvojošas personas (arī nereģistrētu kopdzīvi un vientuļos vecākus ar bērniem).

Grafiks 8. Ģimeņu skaits pēc personu skaita tajās (CSP)

Piezīme: par ģimeni uzskata divas vai vairāk vienā mājoklī dzīvojošas personas (arī nereģistrētu kopdzīvi un vientuļos vecākus ar bērniem).

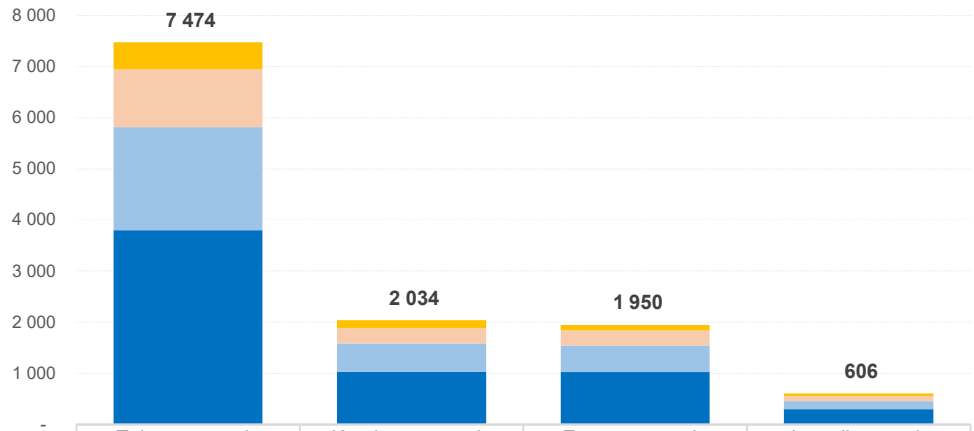

	Tukuma novads	Kandavas novads	Engures novads	Jaunpils novads
KOPĀ	7 474	2 034	1 950	606
5 un vairāk personas	526	151	111	54
4 personas	1 130	297	297	97
3 personas	2 023	555	518	155
2 personas	3 795	1 031	1 024	300

Grafiks 9. Mājsaimniecības vidējais lielums (pers., CSP)

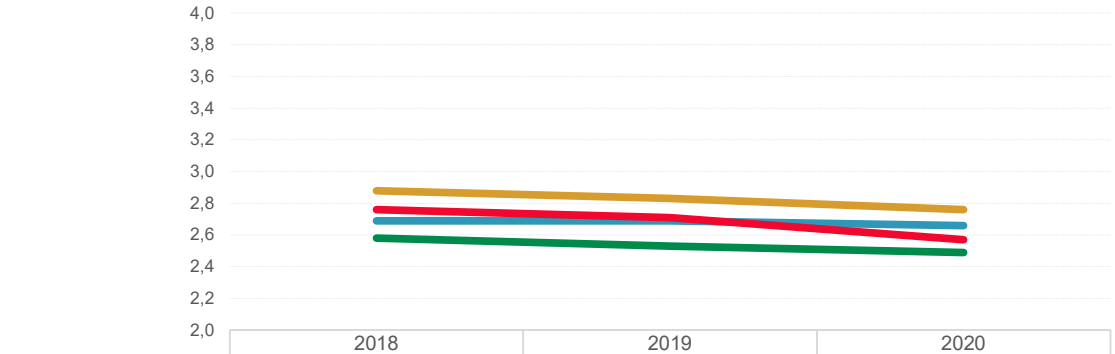

	2018	2019	2020
Jaunpils novads	2,9	2,8	2,8
Engures novads	2,7	2,7	2,7
Kandavas novads	2,8	2,7	2,6
Tukuma novads	2,6	2,5	2,5

Piezīme: mājsaimniecība – privātie mājokļi, viens mājoklis = viena mājsaimniecība.

Ģimeņu veida raksturojums

No 12063 ģimenēm 6383 ir ģimenes, kurās ir bērni līdz 25.g.v. un 5244 – ar bērniem līdz 18 g.v. 3916 ir precētu pāru ģimenes, 1065 – nereģistrētā kopdzīvē esošas, bet 2864 – vientuļo vecāku ģimenes (2367 vientuļās mātes, 497 vientuļie tēvi).

Grafiks 10. Ģimeņu skaits pēc ģimenes veida 2019.gadā jaunveidojamajā novadā kopā (1) (CSP)

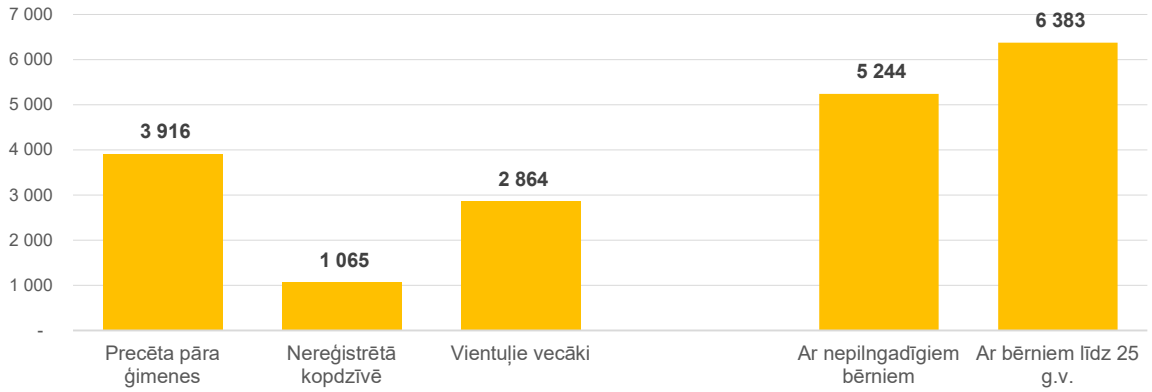

Piezīme: par ģimeni uzskata divas vai vairāk vienā mājoklī dzīvojošas personas (arī nereģistrētu kopdzīvi un vientuļos vecākus ar bērniem).

Grafiks 11. Ģimeņu skaits pēc ģimenes veida 2019.gadā jaunveidojamajā novadā kopā (2) (CSP)

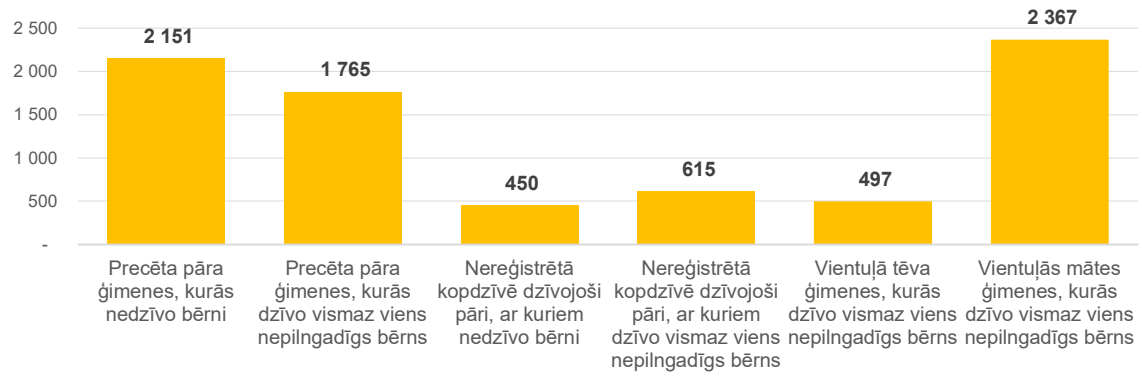

Piezīme: par ģimeni uzskata divas vai vairāk vienā mājoklī dzīvojošas personas (arī nereģistrētu kopdzīvi un vientuļos vecākus ar bērniem).

Grafiks 12. Ģimeņu skaits pēc ģimenes veida 2019.gadā (CSP)

Piezīme: par ģimeni uzskata divas vai vairāk vienā mājoklī dzīvojošas personas (arī nereģistrētu kopdzīvi un vientuļos vecākus ar bērniem).

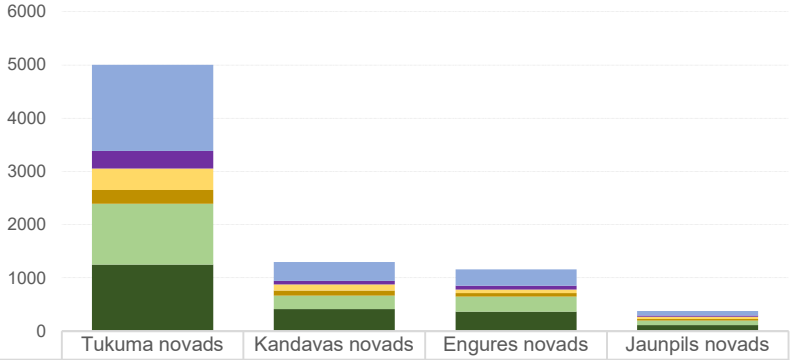

	Tukuma novads	Kandavas novads	Engures novads	Jaunpils novads
Vientuļās mātes ģimenes, kurās dzīvo vismaz viens nepilngadīgs bērns	1623	349	310	85
Vientuļā tēva ģimenes, kurās dzīvo vismaz viens nepilngadīgs bērns	329	66	70	32
Nereģistrētā kopdzīvē dzīvojoši pāri, ar kuriem dzīvo vismaz viens nepilngadīgs bērns	397	116	66	36
Nereģistrētā kopdzīvē dzīvojoši pāri, ar kuriem nedzīvo bērni	264	94	62	30
Precēta pāra ģimenes, kurās dzīvo vismaz viens nepilngadīgs bērns	1142	255	284	84
Precēta pāra ģimenes, kurās nedzīvo bērni	1249	415	371	116

Noslēgto un šķirto laulību skaits un vispārīgie koeficienti

Jaunveidojamajā novadā kopumā tiek noslēgtas vidēji 300 laulības gadā, un šķirtas vidēji 120 laulības gadā. Pēdējo 6 gadu laika periodā vispārīgie noslēgto un šķirto laulību koeficienti nav būtiski mainījušies.

Noslēgto laulību koeficienti rāda, ka Tukumā laulības tiek slēgtas retāk nekā Latvijā kopumā, kamēr Kandavas un Jaunpils novados – izteikti vairāk. Arī šķirto laulību vispārīgais koeficients liecina, ka Jaunpilī un Kandavā laulības tiek šķirtas izteikti retāk nekā Latvijā kopumā.

Grafiks 14. Noslēgto laulību skaits (CSP)

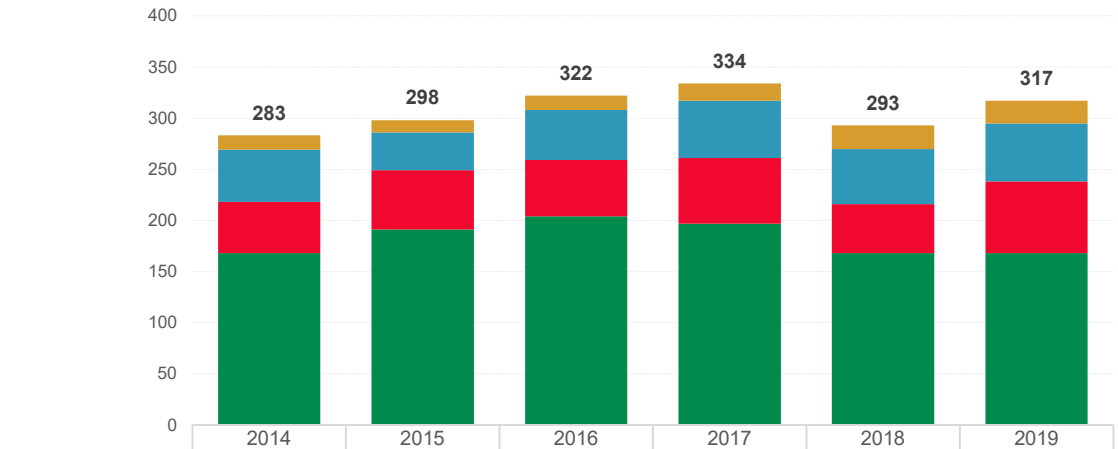

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kopā	283	298	322	334	293	317
Jaunpils novads	14	12	14	17	23	22
Engures novads	51	37	49	56	54	57
Kandavas novads	50	58	55	64	48	70
Tukuma novads	168	191	204	197	168	168

Grafiks 13. Šķirto laulību skaits (CSP)

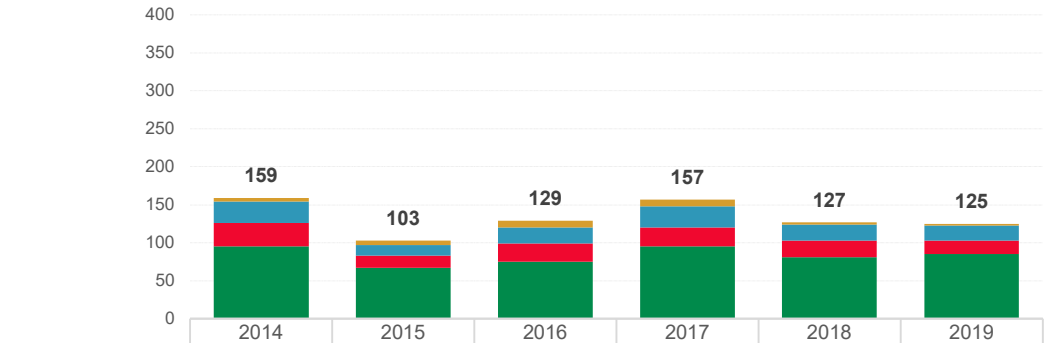

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kopā	159	103	129	157	127	125
Jaunpils novads	5	6	9	9	3	2
Engures novads	28	14	21	28	21	20
Kandavas novads	31	16	24	25	22	18
Tukuma novads	95	67	75	95	81	85

Tabula 5. Noslēgto un šķirto laulību vispārīgais koeficients (uz 1000 iedzīvotāju, CSP)

	Noslēgtās laulības					Šķirtās laulības				
	Latvija	Tukuma novads	Kandavas novads	Engures novads	Jaunpils novads	Latvija	Tukuma novads	Kandavas novads	Engures novads	Jaunpils novads

2014	6,3	5,8	5,8	7,0	5,8	3,1	3,3	3,6	3,9	2,1
2015	6,9	6,6	6,9	5,1	5,1	2,6	2,3	1,9	1,9	2,5
2016	6,6	7,2	6,7	6,8	6,1	3,1	2,6	2,9	2,9	3,9
2017	6,8	7,0	8,0	7,8	7,5	3,1	3,4	3,1	3,9	4,0
2018	6,8	6,0	6,2	7,6	10,4	3,1	2,9	2,8	3,0	1,4
2019	6,7	6,1	9,2	8,0	10,2	3,1	3,1	2,4	2,8	0,9

ĢIMEŅU AR BĒRNIEM SITUĀCIJA UN VAJADZĪBAS

Ekonomiskā situācija

Pieejamie statistikas dati liecina, ka atsevišķas ģimenes saskaras ar būtiskām sociāli ekonomiskām problēmām. Jaunajā novadā kopumā ir 330 mājsaimniecības, kuras atzīstamas par trūcīgām vai maznodrošinātām, pie tam lielākā daļa no tām ir nepilnas ģimenes ar bērniem. Ienākumu testēto sociālās palīdzības pabalstu saņem 250 ģimenes ar bērniem, no kurām 23 ģimenēs nav nevienas darbspējīgas personas.

Kā bezdarbnieki jaunajā novadā kopumā reģistrēti 111 jaunieši, vēl 54 jaunieši iesaistīti projektā "Proti un dari" (jaunieši vecumā no 15 līdz 29 gadiem (ieskaitot), kuri nemācās, nestrādā, neapgūst arodu un nav reģistrēti Nodarbinātības valsts aģentūrā kā bezdarbnieki).

Šie dažādie rādītāji liecina, ka kopumā vismaz 330 ģimeņu jeb aptuveni 6,5 % visu novada ģimeņu ar bērniem atrodas riska situācijā ekonomiskās situācijas dēļ. Materiālās grūtības negatīvi ietekmē ģimenes ar bērniem ikdienas dzīvi, tai skaitā iespējas pilnvērtīgi piedalīties kultūras un sociālajā dzīvē, saņemt nepieciešamos veselības un cita veida maksas pakalpojumus, kā arī nodrošināt savas un bērnu pamatvajadzības kā kvalitatīva pārtika, mājoklis un transports.

Tabula 6. Ģimeņu ar bērniem ekonomiskā situācija, salīdzināti 2019.un 2015.gads (skaits, pašvaldību sniegtā informācija (tabulā norādīts, ja izmantots cits datu avots))

	Tukums	Jaunpils	Engure	Kandava	KOPĀ, 2019	KOPĀ 2015
Trūcīgas mājsaimniecības	103	12	5	36	238	297
Trūcīgo mājsaimniecību īpatsvars no visām mājsaimniecībām	0,9	0,1	0,2	1,3	0,6	0,6
No tām – nepilnas ģimenes ar 1-2- bērnu	38	5	0	20	63	86
Nepilnas ģimenes ar 3 un vairāk bērniem	24	2	1	6	33	40
Pilnas ģimenes ar 1-2 bērnu	16	1	1	8	26	43
Pilnas ģimenes ar 3 un vairāk bērniem	25	4	3	2	34	38
Maznodrošinātas mājsaimniecības	66	13	3	10	92	119
No tām – nepilnas ģimenes ar 1-2- bērnu	31	6	0	7	44	41
Nepilnas ģimenes ar 3 un vairāk bērniem	15	2	0	1	18	25
Pilnas ģimenes ar 1-2 bērnu	11	1	0	2	14	20
Pilnas ģimenes ar 3 un vairāk bērniem	9	4	3	0	16	18
Ienākumu testēto pašvaldības sociālās palīdzības pabalstu saņēmēji: Ģimene, kurā ir bērni un viena vai vairākas pilngadīgas darbspējīgas personas						
Ģimenes	156	11	10	49	226	330
Personas ģimenēs	645	57	42	232	976	1478
Ienākumu testēto pašvaldības sociālās palīdzības pabalstu saņēmēji: Ģimene, kurā ir bērni un nav nevienas pilngadīgas darbspējīgas personas						

Ģimenes	12	3	2	6	23	29
Personas ģimenēs	26	9	4	14	53	67
Projektā Proti un dari iesaistīto jauniešu skaits	38	1	0	15	54	
Jauniešu (15-24) bezdarbnieku skaits (NVA)	72	3	14	22	111	

Sociālā situācija

Jaunajā novadā kopumā 197 ģimenes saņem piemaksu pie ģimenes valsts pabalsta par bērnu ar invaliditāti un 46 ģimenes saņem bērna ar invaliditāti kopšanas pabalstu. Oficiālā statistika liecina, ka jaunajā novadā ir 217 uzskaitē esošas personas-bērni ar invaliditāti (lielākā daļa no tiem Tukuma pilsētā, salīdzinoši daudz arī Kandavas novadā).

Kopumā 253 bērni atrodas ārpusģimenes aprūpē, lielākā daļa no tiem aizbildnībā. Institūcijās ievietoti 19 bērni, bet audžuģimenēs 61.

Pašvaldību sociālo dienestu redzeslokā atrodas kopumā 752 bērni, kas dzīvo sociālā riska ģimenēs un tas veido 8,1% no visiem jaunā novada bērniem (Kandavas novadā šis rādītājs ir izteikti augsts – 12,5%). Bez tam jāatzīmē, ka novadā puse visu ģimeņu ar bērniem līdz 18 g.v. ir viena vecāka ģimenes (5244 – ar bērniem līdz 18 g.v. un 2864 – vientuļo vecāku ģimenes (2367 vientuļās mātes, 497 vientuļie tēvi)), kas uzliek papildus sociālo, ekonomisko un psiholoģisko slogu vecākam un bērniem, kā to apliecina izglītības jomas profesionāļu pieredze. Ja salīdzina sociālā riska ģimenēs dzīvojošo bērnu skaitu ar 2015. gadu, redzams, ka šādu bērnu skaits 2019. gadā ir pieaudzis un īpatsvars no kopējā bērnu skaita novadā sastāda 8,1 % (2015.gadā – 6,6,%). Iespējams, ka pieaugums ir tādēļ, ka šobrīd ģimenes ar bērniem var saņemt daudz plašāku tām nepieciešamo psihosociālo atbalstu un pakalpojumus, kā piemēram, psihologa konsultācijas, tādēļ ģimenes ir ieinteresētas sadarbībai ar sociālo dienestu un vēršas tajā pēc savas iniciatīvas pēc atbalsta. Par to liecina intervijas ar vecākiem, kas audzina bērnus ar invaliditāti, jo, kā stāsta vecāki, pirms deinstitucionalizācijas projekta uzsākšanas šo ģimeņu vienīgais saskarsmes punkts ar sociālo dienestu bija sociālo pabalstu saņemšana, savukārt sākoties projektam, ģimenes labprāt izmanto arī sociālā dienesta piedāvātos atbalsta pakalpojumus.

Diemžēl nav pieejami precīzi statistiskie dati par dažādiem riska faktoriem, kas negatīvi ietekmē bērnu un jauniešu sociālo situāciju pašvaldību līmenī. Tā piemēram, nav precīzu datu par nepilngadīgo personu izdarītajiem pārkāpumiem, tostarp noziedzīgiem nodarījumiem, administratīvajiem pārkāpumiem, t.sk. narkotisko vielu vai alkohola lietošanu vai glabāšanu. Tāpat nav datu par vardarbības gadījumiem ģimenēs ar bērniem, jo līdz šim šāda informācija ne no valsts, ne pašvaldību policijas puses nav tikusi apkopota. Nav iegūstami arī dati novadu griezumā par abortiem, kas izdarīti nepilngadīgajām meitenēm un šādi dati pieejami tikai valsts mērogā. Kopumā var teikt, ka datos redzamā informācija tikai daļēji atspoguļo situāciju, jo iztrūkst

precīzi statistiskie dati atsevišķo riska faktoru izplatību bērnu, jauniešu un ģimeņu starpā konkrētajā pašvaldībā.

Tabula 7. Bērnu veselība un sociālā situācija 2019.g. (skaits, pašvaldību sniegtā informācija (tabulā norādīts, ja izmantots cits datu avots))

Piezīme: ar "?" apzīmēti rādītāji, kuri nav bijuši pieejami uz ziņojuma sagatavošanas brīdi.

	Tukums	Jaunpils	Engure	Kandava	KOPĀ 2019	KOPĀ 2015
Uzskaitē esošo personu-bērnu ar invaliditāti skaits (VDEAVK)	148	13	18	40	217	221 (2018)
Piemaksa pie ģimenes valsts pabalsta par bērnu ar invaliditāti (pabalstu saņēmēju skaits, VSAA)	131	8	16	40	197	212
Bērna ar invaliditāti kopšanas pabalsts (pabalstu saņēmēju skaits, VSAA)	28	3	3	12	46	46
Bērni sociālā riska ģimenēs (kuras ir SD redzeslokā)	433	32	101	186	752	632 (2016)
Īpatsvars no visiem bērniem	7,0	7,5	8,1	12,5	8,1	6,6
Bērnu skaits ārpusģimenes aprūpē	135	28	26	64	253	317
Aizbildnība	96	9	21	46	172	204
Audžuģimenē	25	15	4	17	61	71
Institūcijā	24	4	1	0	29	42
Nepilngadīgo pārkāpumi:	81	?	?	?	81	?
noziedzīgi nodarījumi (krimināllietas)	16	?	?	?	16	?
administratīvie pārkāpumi	65	?	?	?	65	?
Narkotisko vielu lietošana, atrašanās narkotisko vielu iespaidā	11	?	?	?	11	?
Alkohola lietošana, glabāšana, atrašanās alkohola reibumā	80	?	?	?	80	?
Bērnu, jauniešu mirstība (0-24)	4	1	2	1	8	7
0–14 gadi	1	1	0	0	2	3
15–19 gadi	1	0	0	0	1	0
20–24 gadi	2	0	2	1	5	4
Nepilngadīgās māmiņas (15-17 g)	8	1	0	3	12	1

Intervijās un fokusgrupu diskusijās ar jauniešiem, vecākiem, profesionāļiem iezīmētās problēmas:

- Kā aktuāla problēma, ko iezīmēja vecāki, kuri audzina bērnu ar speciālām vajadzībām, ir speciālistu vai *pakalpojumu pieejamības trūkums kā arī vienas, medicīniski kompetentas personas atbalsts, "gadījuma pārraudzība",* kas šobrīd trūkst. Vecāki aktualizēja arī izdegšanas riskus.
- Sociālās un izglītības jomas profesionāļi akcentēja preventīvu un psihosociālā atbalsta pakalpojumu trūkumu bērnam pietuvinātā vidē (skolā, veselības aprūpes speciālisti), kā arī sektoru sadarbības trūkums starp sociālās, izglītības un veselības jomām.

"Mēs vedam bērnu tur, kur mēs paši atrodam un domājam, kas varētu būt noderīgs. Bet mums nav neviena, kas teiktu, kas teiktu -man liekas, šobrīd varētu vairāk palīdzēt tas speciālists un nostrādāt tas. Jo ģimenes ārsts - no viņa vispār esam saņēmušu tikai nosodījumu par to, kā var bērnu barot tikai ar kartupeļiem". /Mamma ar 2 bērniem, viens ar speciālām vajadzībām, Tukuma novads.

****

"Man liekas, ka šiem bērniem, kuri ir smagi un kuri jācilā, būtu normāli kautkā kursveidīgi mammām fizioterapiju piedāvāt. Nu kaut vai par samazinātu maksu, jo mammas jau ir tās, kas rūpējas par tiem bērniem. Jo cik ilgi es varēšu-mana mugura jau tā ir..."/ Mamma ar bērnu ar speciālām vajadzībām, Kandavas novads

****

"Mana raize, domājot par savu bērnu, ir, ka nav dienas centra. Tāpēc mēs tagad domājam, kurā pilsētā dzīvot, lai mums būtu ērtāk , lai bērnam būtu ērtāk. Piemēram Kandavā mēs nākotnes iespējas nesaskatām, jo vai nu to bērnu nav tik daudz, vai nav uzņēmīgu cilvēku, kas varētu par to domāt". / Daudzbērnu mamma, viens ar speciālām vajadzībām, Kandavas novads)

****

"Līdz šim es vienmēr pati esmu cīnījusies, gāju un meklēju, kas bērnam labāk. Naudas ziņā tas bija tā, ka lai apmaksātu osteopātu un citus speciālistus, mēs ņēmām kredītu. Tagad tie pēdējie 2 gadi projektā tiešām ir bijuši vieglāki, no sociālā dienesta ir nākusi liela palīdzība. Masāžas un osteopāts mums pa saviem līdzekļiem jāapmaksā, bet pārējos pakalpojumus mēs saņemam projektā (deinstitucionālizācijas). Šajā projektā mēs ari izmantojām psihologu, jo pusaudža vecums bija ļoti smags periods. Arī es varēju izmantot psihologu". /3 bērnu mamma, viens ar speciālām vajadzībām, Tukuma novads

****

Ērtāk bērnam būtu iet pie skolas psihologa, jo viņš nevar izstaigāt citur, bet skola saka, ka tas ir uz mācību procesu, kautko izvērtēt, uz atgādnēm utml. lietām". /Sociālās jomas speciāliste, Tukuma novads.

****

"Būtu labi, ja tā informācija no skolas, ģimenes ārstiem atnāktu savlaicīgāk. Tad kad ir pavisam traki, tad mums tā informācijas atnāk. Bet pieredzes ir dažādas, ļoti atkarīgs no izglītības iestādes, no personāla". /Sociālās jomas speciāliste, Tukuma novads)

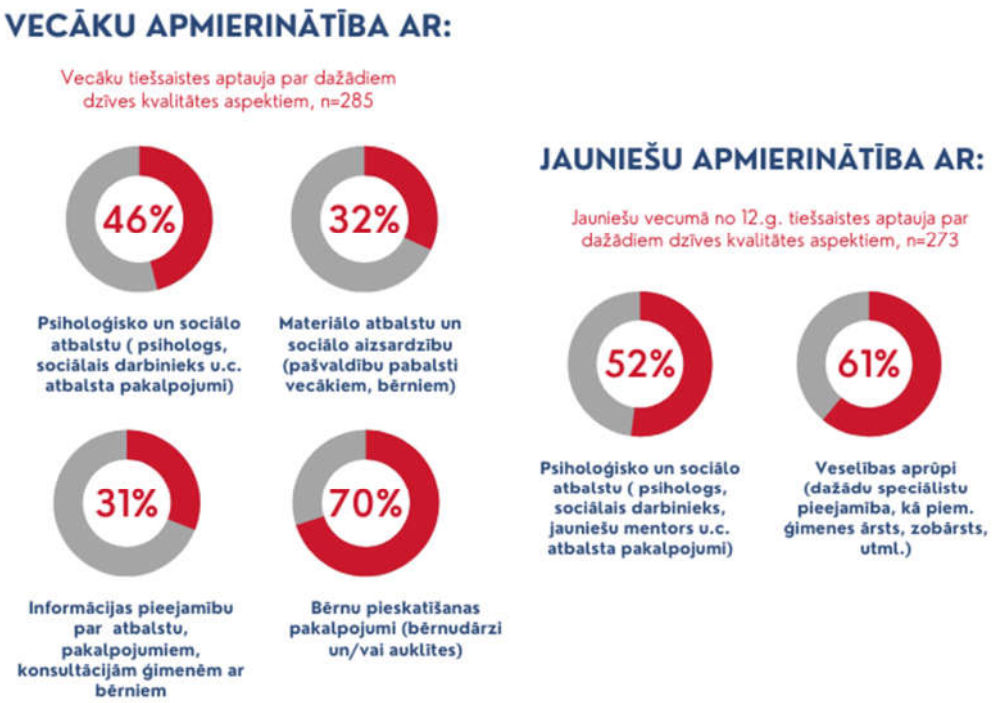

Formālā izglītība

Izvērtējot statistiskos datus, redzams, ka bērnu skaits skolās ir nedaudz krities, salīdzinot ar 2015. gadu, savukārt pieaudzis bērnu skaits pirmskolā. Salīdzinot ar 2015. gadu, priekšlaicīgi mācības pārtraukušo bērnu skaits apvienotajā novadā ir pieaudzis, taču kopumā aizvien nebūtisks, rēķinot uz kopējo skolnieku skaitu. Tai pat laikā projektā "Pumpurs", kas vērsts uz priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas novēršanu, iesaistīti kopumā 313 jaunieši jaunajā novadā.

Kā liecina dati, novadā ir 454 bērni jeb 6,1 % no visiem izglītojamajiem, kuriem nepieciešams individuālais izglītības programmas apguves plāns un attiecīgi papildus atbalsts. Būtiski vairāk šādi plāni tikuši izstrādāti Jaunpils novadā - 14,2 %, savukārt Kandavas novadā uz pusi mazāk kā pārējos novados – 3,3 %. Ja salīdzinām šo skaitu ar bērnu skaitu, kuriem ir piešķirta invaliditāte, tad redzam, ka vairāk kā puse, t.i. 148 no kopumā 217 bērniem ar invaliditāti dzīvo Tukuma novadā un tikai aptuveni 5 % dzīvo Jaunpils novadā.

Skolēnu skaits, kuriem rekomendēta speciālā izglītības programma, 2019. gadā bija 152, savukārt izglītības iestāžu skaits, kurās ir licencētas speciālās izglītības programmas novadā ir kopumā 33. Tas liecina, ka vismaz skaitliski ir nodrošinātas pietiekami plašas iespējas bērniem saņemt iekļaujošo izglītību savā novadā. Precīzākiem secinājumiem gan būtu nepieciešama detalizētāka izpēte, vai izglītības iestādēs licencētās speciālās programmas atbilst skolēniem rekomendētajām speciālās izglītības programmām.

Tabula 8. Formālā izglītība 2019.g. (pašvaldību sniegtā informācija (tabulā norādīts, ja izmantots cits datu avots))

	Tukums	Jaunpils	Engure	Kandava	KOPĀ 2019	KOPĀ 2015
Bērnu skaits pirmsskolā (ar privāto PII)	1505	75	289	345	2214	2039
Bērnu skaits skolā	3432	242	660	946	5280	5571
Izstrādāto individuālās izglītības programmas apguves plānu (IIPAP) skaits	301	45	65	43	454	325
Izstrādātie individuālās izglītības programmas apguves plāni (IIPAP) % no bērnu skaitu pirmsskolā un skolā	6,1%	14,2%	6,8%	3,3%	6,1%	6,1%
Skolēnu, kuriem rekomendēta speciālā programma (pedagoģiski-medicīniskās komisijas atzinums par speciālām vajadzībām), skaits	75	21	16	40	152	195
Izglītības iestāžu skaits, kurās licencētas speciālās izglītības programmas	15	2	3	13	33	27
Pirmsskolā	6	1	1	7	15	12
Pamatskolā	9	1	2	6	18	15
Vidusskolā	0	0	0	0	0	0
Cits (piem. Arodskola)	0	0	0	0	0	0
Izglītības iestāžu skaits, kurās licencētas Pedagoģiskās korekcijas programmas	0	0	0	0	0	3
Izglītības iestāžu skaits, kurās licencētas Sociālās korekcijas izglītības programmas	0	0	0	0	0	0
Izglītības iestāžu skaits, kurās licencētas Vispārējās vidējās izglītības izlīdzinošās programmas	0	0	0	0	0	0

Skolēnu skaits, kuri mācās Mājmācībā	0	0	1	0	1	0
Skolēnu skaits, kuri mācās Mājas apmācībā (pamatā medicīniska indikācija)	13	0	0	4	17	46
Izglītības iestāžu skaits, kurās licencētas Tālmācības programmas	0	0	0	1	1	1
Priekšlaicīgi mācības pametušo skaits (kumulēts skaits uz 31.maiju)	8	0	0	0	8	4
PUMPURS dalībnieku skaits	205	0	1	107	313	-

Intervijās un fokusa grupu diskusijās ar jauniešiem, vecākiem, profesionāļiem iezīmētās problēmas:

- Lielākā daļa sarunās iesaistīto jauniešu pieminēja, ka skolā tikuši apcelti, izsmieti, tika arī izcelta "kodēto" bērnu tematika, sakot, ka šie bērni ļoti bieži ir apsmiešanas un apcelšanas upuri skolā. Kopumā savstarpējā izsmiešana tika uztverta kā norma, sakot, ka tam "vienkārši jāiziet cauri";
- Vecāki galvenokārt aktualizēja problēmas ar *iekļaujošo izglītību* – gan bērnudārzos, gan skolās, ko akcentēja arī sociālās un izglītības jomas profesionāļi – gan vides pieejamības, gan speciālistu trūkuma dēļ. Tika akcentēta vajadzība pēc papildus atbalsta speciālistiem (sociālie pedagogi, psihologi) bērnudārzos darbam ar mazajiem bērniem (no 1.5 g.v.) un viņu ģimenēm;
- Izglītības jomas profesionāļi kā problēmu aktualizēja lielā ģimeņu šķiršanās gadījumu skaita ietekme uz bērnu emocionālo stāvokli un nepieciešamība pēc psiholoģiskā atbalsta;
- Kā problēmu sociālās jomas profesionāļi izcēla bērnu, novēlota bērna vajadzību diagnosticēšana izglītības iestādēs un nepietiekama sadarbība, komunikācija starp izglītības un sociālās jomas profesionāļiem;

“Mazākajās klasēs mani apcēla dēļ apģērba un dēļ citām lietām, mani izsmēja. Es pie sevis to turēju un nevienam to nestāstīju. Un kad man viss bija apnicis, es vienkārši sāku staigāt prom no skolas. Tā kā, jebkurā stundas laikā es vienkārši savācu savas mantas un gāju prom, jo man apnika, ka mani apcēla”. /meitene, 16.g., Kandavas novads

****

“Ar to apcelšanu, tas notiek parasti ar tiem "kodētajiem” bērniem mūsu skolā, jo tie ir ļoti daudz un tad īpaši mazākās klasītēs. Viņus parasti vienmēr apceļ un izsmej bieži.” / meitene, 15.g., Tukuma novads

****

“Bērnudārzā mūs piecieš - es jau viņus saprotu- viņiem resurss ir tik, cik ir. Bet gribēšanā arī tur mazliet manā skatījumā nav. Tātad arī bērnudārzs mums īsti nav resurss. Un kas tad vēl paliek - neviena cita jau nav! Neviena organizācija nav, neviena tāda biedrība”. /mamma ar 2 bērniem,1 ar speciālām vajadzībām, Tukuma novads

****

“Manam bērnam ir Dauna sindroms un Kandava nepiedāvā tādam bērnam pat izglītību pat bērnudārza līmenī. Kādu brīdi tāpēc mēs bijām Tukuma novadā, ko kādreiz Kandavā nebija tas Montesori, bija tikai logopēds. Un ja pa gadu var saņemt 10 reizes, tas nekas nav. Tāpēc, lai es tiktu speciālajā bērnudārzā, man bija jāpierakstās Tukumā, lai bērns vispār tiktu. Vissāpīgāk bija tas, ka Kandava nevar nodrošināt un Tukums neņem”. /daudzbērnu mamma, 1 bērns ar speciālām vajadzībām, Kandavas novads

****

“Mums nav tādu bērnu novadā un tādiem būtu tomēr domātas speciālās skolas. Jo mums arī nav tādu speciālistu, lai skolās viņus uzņemtu. Tad vajadzīgs noteikti asistents, bet jau no valsts noteiktais ,ja viņam būs jau tādas problēmas. Bet mums novadā nav nevienā skolā tādu. Mums arī īstenībā skolas ir celtas ļoti sen. Nu jā, mums nav vide pielāgota šiem bērniem ar kustību traucējumiem, ar ratiņ krēsliem, vai lifti un viss pārējais”. /Izglītības jomas speciāliste, Kandavas novads

****

Jo tad, kad atnāk uz skolu, tas viss jau ir ielaists un šie vecāki ar bērniem nenodarbojas, bet meklē tikai risinājumu, lai ar bērnu strādā visi citi, tikai ne pati ģimene. Ģimene bieži pati nesaprot, ko ar šo bērniņu mājās darīt un tikai aizstumj uz bērnudārzu”. /izglītības jomas darbiniece, Tukuma novads

****

“Bērniņš dzīvo kautkur laukos, viņam jābrauc uz to speciālo izglītības iestādi. Ja viņš grib, lai viņam apmaksā ceļa naudu, viņam jādzīvo internātā. Mēs tādus smagnējus apstākļus šim bērnam ar funkcionāliem traucējumiem radam”. / Sociālās jomas speciāliste, Tukuma novads

Tiešsaistes aptaujā jautājumā par skolu un mācībām jaunieši kopumā novērtējuši pozitīvi savu skolu, skolotājus un skolas vadību (70 %), taču uz jautājumu par to, vai saņem pietiekamu atbalstu mācībās no skolotājiem, jau tikai puse (50 %) atbildējusi pozitīvi. Jautāti par tehnisko aprīkojumu, kas nepieciešams mācībām, īpaši attālināto mācību laikā, satraucoši zems skolēnu skaits atbildējis pozitīvi – tikai 18 % jeb mazāk kā katrs piektais skolnieks. Pietiekams interneta sakaru nodrošinājums ir pieejams 58 % skolēnu. Liela daļa skolēnu (36 – 41 %) atbildējuši, ka mācības rada stresu un psiholoģisko spriedzi, savukārt gandrīz 20 % atzinuši, ka skolā starp vienaudžiem bieži ir konflikti un apsmiešana. Relatīvi neliela daļa (8%) skolēnu atbildējuši, ka vēlētos nomainīt skolu.

Arī vecāku lielākā daļa (74,3 %) tiešsaistes aptaujā pozitīvi vērtējuši bērnu iespējas saņemt kvalitatīvu, konkurētspējīgu pamatizglītību tuvu dzīvesvietai savā novadā kā arī pozitīvi vērtēja bērnu pieskatīšanas pakalpojumu (bērnudārzu, auklītes) pieejamību novadā (70,4 %).

Interešu izglītība, kvalitatīva brīvā laika pavadīšana un karjeras iespējas

Kā liecina pašvaldību sniegtie statistiskie dati, bērniem un jauniešiem apvienotajā novadā ir pieejami 380 dažādi pulciņi un nodarbības vairāk kā 9 dažādos virzienos. Kā skaidroja izglītības jomas profesionāļi, skolēnu skaits, kas darbojas pulciņos, ļoti atšķiras atkarībā no gada mēnešiem, tādēļ šis skaitlis netika iekļauts datu tabulā. Attiecībā uz karjeras iespējām, Tukuma novada pašvaldība īsteno dažādus projektus sadarbībā ar vietējiem uzņēmējiem, lai palīdzētu jauniešiem izvēlēties sev interesējošo karjeras jomu un mudinātu jauniešus izmantot darba un karjeras iespējas savā novadā.

Tomēr būtiskākā informācija par bērniem un jauniešiem piedāvāto interešu izglītības, dažādu brīvā laika un karjeras iespēju aktivitāšu kvalitāti un atbilstību bērnu un jauniešu interesēm tika iegūta no intervijām, fokusa grupām ar jauniešiem, vecākiem un sociālās un izglītības jomas profesionāļiem, kā arī no bērnu un vecāku tiešsaistes aptaujas.

Intervijās un fokusa grupu diskusijās ar jauniešiem, vecākiem, profesionāļiem iezīmētās problēmas:

- Praktiski visi fokusa grupās iesaistītie jaunieši kā problēmu nosauca karjeras attīstības perspektīvas un peļņas iespēju trūkumu savā novadā;
- Kā vecākiem aktuāls jautājums iezīmējās bērnu, jauniešu vasaras darba un/vai saturīga laika pavadīšanas iespējas vasaras mēnešos;
- Vecāki aktualizēja arī nepieciešamību pēc amatiera līmeņa sporta, mākslas un mūzikas pulciņiem, kuros ir mazāka slodze un orientēšanās uz rezultātu;
- Sociālās jomas profesionāļi kā problēmu aktualizēja atbilstošu telpu un atbalsta personu trūkumu sociāli nelabvēlīgā situācijā esošajiem jauniešiem.

""Tu pabeidz 12 klasi un šeit nav ko darīt. Šeit ir tehnikums, un var tehnikumā apgūt profesiju, piemēram, viesnīcas pakalpojuma eksperts. Bet te jau nav kur strādāt. Viņam jāiet uz Jūrkalni, uz Kuldīgu, uz visādām citām vietām, bet Kandavā šeit nav tās iespējas. Daudzi mūk uz lielpilsētu, uz Rīgu, viņi pēc tam neatgriežas Kandavā, viņi paliek Rīgā. Daudzi arī brauc uz ārzemēm.« /meitene, 17.g.v., Kandavas novads

****

"Konkrēti Kandavā ir daudz, kur aiziet un atpūsties, dažādi pulciņi, arī jauniešu centrs, bet ja runājam par novadu, tad īsti nav nekā." / meitene, 16.g.v., Kandavas novads

****

"Vasarā bērni paliek pilnīgi pašplūsmā, visa interešu izglītība beidzas un bērni klaiņo. Un tas nav tikai par maniem bērniem, bet kopumā - vasarā ielas ir pilnas, vecāki strādā un bērni dara, ko grib"./ mamma ar 2 bērniem, Tukuma novads

****

"Mums Kandavas novadā nav iespējas pusaudžiem, jauniešiem kautkur strādāt un nopelnīt naudiņu pa vasaras mēnešiem. Neesmu arī neko tādu dzirdējusi, ka būtu šādas iespējas. Būtu labi, ja pašvaldība varētu uzņemties koordinējošo lomu un apzināt darba devējus, kas var piedāvāt jauniešiem vasaras darbu, jo tas būtu daudz ērtāk, nekā skraidīt pie visiem atsevišķi un jautāt, kur kas ir"./daudzbērnu mamma, Kandavas novads

****

"Ārpus mākslas vai mūzikas skolas ir grūti kautko atrast, bet tur jau atkal bērnam jāiet jau no sākuma klasēm. Nav īsti vietas, kur arī vēlākā vecumā var pamēģināt, vai gribas un patīk. Daudzi pulciņu vadītāji arī savā starpā negrib sadarboties, jo nav iespējams šos pulciņus savienot (laika ziņā) un katrs uzskata savu pulciņu par svarīgāko". / mamma, 2 bērni, Tukuma novads

****

"Visur prasa to rezultātu. Jo vairums šo iestāžu ir profesionālas skolas, līdz ar to prasa visur rezultātu"./ mamma, 3 bērni, Tukuma novads

****

"Mums vajadzētu kautko jauniešiem no nelabvēlīgām ģimenēm, lai viņi varētu atnākt pa dienu, paēst, kautko padarboties, parunāties un kur būtu kāds cilvēks, kas viņus uzraudzītu, pārrunātu kādas lietas. Citreiz pie mums atnāk tie bērni, viņiem jau gribas runāt ar to pieaugušo. Jo mājās tas nenotiek. Pagastos situācija jauniešiem ir ļoti bēdīga. Tur viņi tusējas pa dzīvokļiem, tad ir klāt policija..." / Sociālās jomas speciāliste, Kandavas novads

Kā parāda tiešsaistes aptaujas rezultāti, jaunieši izteikti pozitīvi vērtē pieejamās interešu izglītības iespējas, drošību savā apdzīvotajā vietā, aktīvās atpūtas un sporta iespējas. Salīdzinoši viskritiskāk vērtētas prakses un vasaras darba, kā arī karjeras konsultāciju iespējas. Jāuzsver, ka kopumā 35% jauniešu novērtē, ka pieejamās iespējas neatbilst viņu interesēm, savukārt 6% jauniešu apgalvo, ka pieejamās iespējas ir par maksu un tādēļ nevar tās atļauties. Vecāku

viedoklis kopumā ir līdzīgs jauniešu viedoklim. Vecāki izteikti pozitīvi vērtē aktīvās atpūtas un sporta iespējas, kā arī neformālās izglītības iespējas bērniem līdz 12 gadu vecumam, bet kritiskāk tiek vērtētas neformālās izglītības iespējas jauniešiem no 13.g.v. un pieaugušo tālākizglītības iespējas.

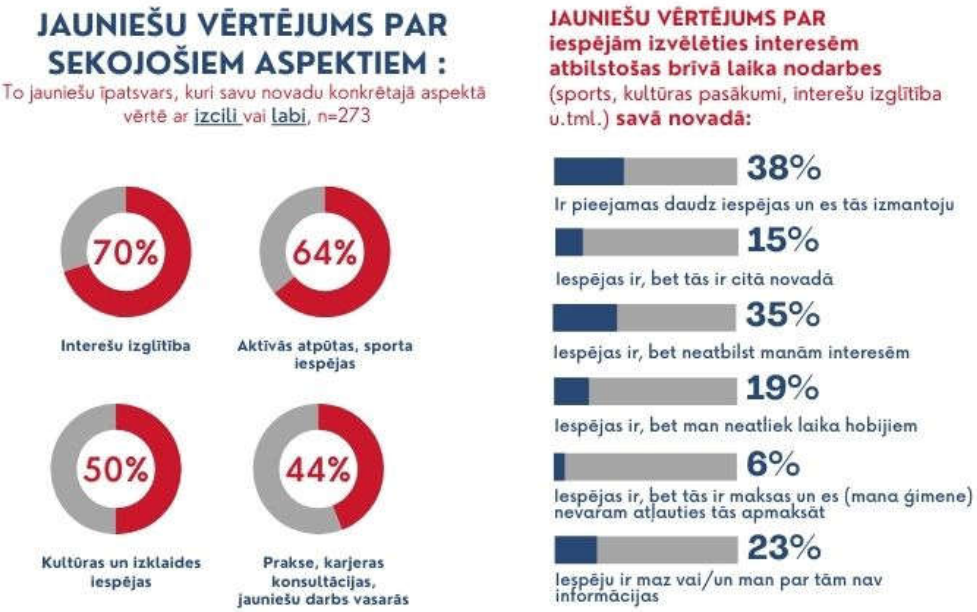

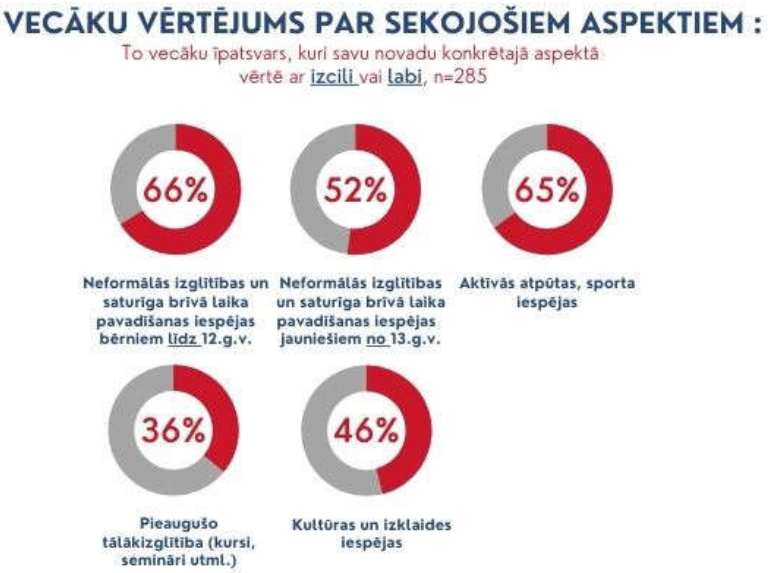

Mājoklis, sabiedriskais transports, drošība

Statistiskos datus par to, cik ģimeņu ar bērniem dzīvo bez ērtībām (bez ūdens un kanalizācijas) un cik ģimeņu ar bērniem, tostarp ar bērniem, kuriem ir noteikta invaliditāte, stāv rindā uz dzīvojamo platību, iegūt neizdevās. Kā viens no iemesliem ir tas, ka pašvaldībām ir atšķirīgi saistošie noteikumi attiecībā uz to, kurām mērķa grupām būtu sniedzams prioritārs atbalsts attiecībā uz dzīvojamās platības piešķiršanu pašvaldības apsaimniekotajos īpašumos. Bez tam pašvaldības neapkopo datus par to, kāds ir mājokļu tehniskais stāvoklis un ērtību pieejamība pašvaldības nekustamajos īpašumos, kuros dzīvo ģimenes ar bērniem.

Intervijās un fokusa grupu diskusijās ar vecākiem, profesionāļiem iezīmētās problēmas:

- Kā būtiskāko problēmu kā vecāki tā sociālās jomas profesionāļi fokusa grupās un intervijās izcēla piemērotu mājokļu trūkumu un dārdzību, kas ir īpaši aktuāla problēma daudzbērnu ģimenēm, ģimenēm, kurās ir bērns ar speciālām vajadzībām un viena vecāku ģimenēm.

""Tā es šausmīgi ilgi karoju, lai kautko... Pašvaldība jau domā, ka pietiek iedot dzīvojamo platību un tad lai paši labiekārto ...Kaut kādus labākus apstākļus es esmu dabūjusi daudzmaz tiem bērniem. Lai var nomazgāties. Nu tā dzīvojamā platība ir par mauz, meitenei nav sava stūrīša. (3 bērnu mamma, 1 bērns ar speciālām vajadzībām, Tukuma novads

****

""Mēs dzīvojam 2 istabās, mums ir vajadzīgi rati, speciālais krēsliņš, vertikalizators, mums ir vēl kādas ierīces, kur mēs to visu liksim? Jo mums ir pašiem pārējiem kautkur jādzīvo. Tas vispār būtu super sapnis, ja valsts varētu palīdzēt ar dzīvojamām platībām daudzbērnu ģimenēm. Jo varētu paņemt lielāku platību, bet kā mēs nomaksāsim? Jo arī īres ir ļoti lielas priekš mūsu iespējām". / daudzbērnu mamma, 1 bērns ar speciālām vajadzībām, Kandavas novads

****

"Vienreiz uzrakstīju uz domi tā kā daudzbērnu māte, piešķirt dzīvokli, iestāties rindā. Atnāk rinda, bet viņi ziniet ,gudri visu darīja. Viņi nepaziņoja rakstiski, kad pienāca rinda uz dzīvokli. Viņa nogaidīja, kamēr tas trūcīgo statuss beidzās, tad atnāk tik vēstule uz mājām , vot, ka jūs esat noraidīta un tā". /mamma ar 4 bērniem,, Tukuma novads

****

"Ir ģimene, kur abi strādā, viņi saņem nelielas algas un viņiem par dzīvokli jāsamaksā 400 Eur mēnesī. Un viņi tādēļ nokļuvuši mūsu redzeslokā, lai saņemtu pabalstu. Un tas pat nav tikai ģimenei ar zemiem, bet arī vidējiem ienākumiem, jo pēc īres un komunālo maksājumu nomaksas, ja vēl jābrauc uz darbu un jāmaksā transports un jāpalaiž bērni skolā, viņiem nepaliek vairs iztikai. Un to pat nevar nosaukt par sociālu problēmu, jo šīm ģimenēm problēma ir zemi algas ienākumi. Un šādu cilvēku. ģimeņu skaits pieaug, kas strādā bet nevar nodrošināt pamatvajadzības."/ Sociālās jomas speciāliste, Tukuma novads

Arī tiešsaistes aptaujā vecāki sniedza ļoti kritisku vērtējumu par iespējām ģimenēm ar bērniem atrast kvalitatīvu un cenas ziņā pieejamu mājokli savā novadā un tikai 8 % norādīja, ka mājokļa jautājums nav problēma. Vecāku vērtējums par sabiedriskā transporta pieejamību un drošību

novadā ir kopumā pozitīvs, attiecīgi 42 % un 56 % to vērtējuši kā labu vai ļoti labu, tomēr kritiskāks kā jauniešu vērtējums, kuri sabiedriskā transporta pieejamības un drošības situāciju vērtējuši kā labu vai ļoti labu, attiecīgi 60 % un 69 %.

ESOŠAIS PAKALPOJUMU GROZS & RESURSI

Pašvaldības budžeta izdevumi sociālā atbalsta pasākumiem

Pašvaldību budžeta izdevumi sociālā atbalsta pasākumiem novados ir ļoti atšķirīgi - no 54,69 EUR uz vienu iedzīvotāju Jaunpils novadā līdz 18,40 EUR Engures novadā. 2019.gadā vidēji jaunveidojamajā novadā tie ir 33,91 EUR uz vienu iedzīvotāju un kopš 2014.gada novērojams pieaugums par 21%. Atšķirīgas ir arī izmaiņu tendences katrā no novadiem. Tukuma novadā šie izdevumi ir pieauguši par 56%, Jaunpils novadā par 20%, bet Engures novadā - pat par 107%. Tai pat laikā Kandavas novadā šie izdevumi ir par 31% samazinājušies. Kā redzams tabulās 9 un 10, novadiem ir atšķirīga izdevumu struktūra – Kandavas novadā 2019.gadā 69% no sociālā atbalsta pasākumu budžeta tika novirzīti sociālajai palīdzībai un tikai 7 % tika izlietoti sociālo pakalpojumu apmaksai, savukārt Tukuma novadā izdevumu struktūra ir apgriezti proporcionāla – mazāka daļa budžeta, t.i. 30 % tika izlietota sociālajai palīdzībai un 43% sociālo pakalpojumu apmaksai. No tā var secināt, ka novadiem ir atšķirīgas pieejas iedzīvotāju, tostarp ģimeņu ar bērniem atbalstam. Tomēr, kā redzams tabulas 10.3 sadaļā, ģimenēm pieejamie psihosociālā atbalsta resursi un pakalpojumi ir būtiski lielāki kā tas ir novados, kuri dod priekšroku materiālā pabalsta formātam. Šeit gan var pieņemt, ka izvēles pamatā ir situācijas analīze, kas liecina, ka ģimeņu materiālās situācijas uzlabošanai ir piešķirama prioritāte. Kā arī tas var norādīt uz to, ka pašvaldība pakalpojumu nodrošināšanai piesaista dažādu fondu līdzekļus nevis savus budžeta līdzekļus.

Grafiks 15. Pašvaldības budžeta izdevumi sociālā atbalsta pasākumiem uz 1 iedzīvotāju (EUR, RAIM apr.)

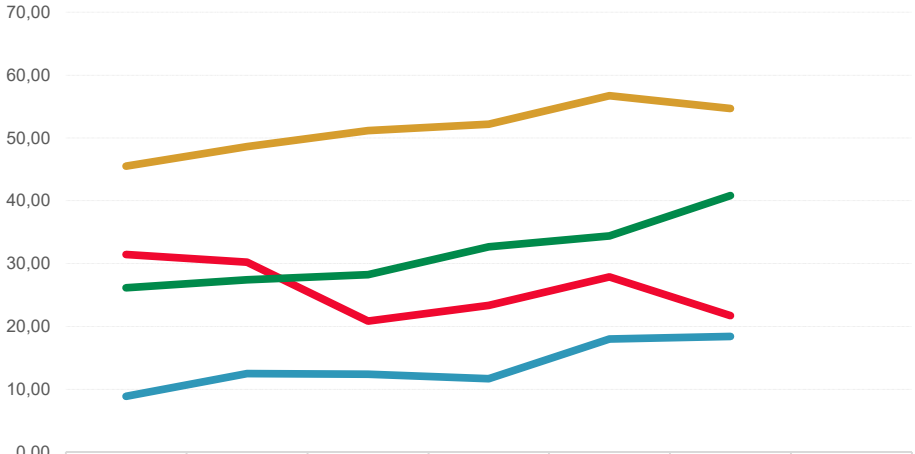

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Jaunpils novads	45,48	48,58	51,16	52,18	56,70	54,69	
Engures novads	8,89	12,51	12,40	11,67	18,00	18,40	
Kandavas novads	31,47	30,19	20,86	23,34	27,88	21,72	
Tukuma novads	26,17	27,42	28,24	32,67	34,41	40,83	

Tabula 9. Pašvaldības budžeta izdevumu budžeta pozīcijas sociālā atbalsta pasākumiem uz 1 iedzīvotāju

	Kods: 41	Kods: 411	Kods: 412	Kods: 413	Kods: 42	Kods: 43
	Pašvaldības budžeta		no tā		Pašvaldības	Pašvaldības
	izdevumi sociālā atbalsta pasākumiem	sociālā palīdzība	no pašvaldības budžeta līdzekļiem apmaksātie sociālie pakalpojumi	citi atbalsta pasākumi un kompensācijas iedzīvotājiem	sociālās dienesta uzturēšanas izdevumi	nodrošināto sociālo pakalpojumu sniedzēju institūciju uzturēšanas izdevumi
Engures novads	18,40	6,76	2,07	9,57	16,48	8,53
Jaunpils novads	54,69	20,52	27,19	6,99	34,75	4,05
Kandavas novads	21,72	15,05	1,59	5,09	3,96	68,44
Tukuma novads	40,83	12,16	17,60	11,07	22,21	20,82

Tabula 10. Pašvaldības budžeta izdevumu budžeta pozīcijas sociālā atbalsta pasākumiem uz 1 iedzīvotāju

	Pašvaldības budžeta	no tā		
	izdevumi sociālā atbalsta pasākumiem	sociālā palīdzība	no pašvaldības budžeta līdzekļiem apmaksātie sociālie pakalpojumi	citi atbalsta pasākumi un kompensācijas iedzīvotājiem
Engures novads	100	37	11	52
Jaunpils novads	100	38	50	13
Kandavas novads	100	69	7	23
Tukuma novads	100	30	43	27

Materiālais atbalsts ģimenēm ar bērniem un jauniešiem

Izvērtējot pašvaldību saistošos normatīvus, kas regulē materiālā vai cita veida atbalsta un pakalpojumu piešķiršanas nosacījumus un apmērus ģimenēm ar bērniem vai jauniešiem uz 2020. gadu, var konstatēt, ka starp novadiem pastāv būtiskas atšķirības, gan attiecībā uz pabalstu piešķiršanas nosacījumiem, atbalsta veidiem un apmēriem, gan uz pieejamajiem atbalsta pakalpojumiem ģimenēm ar bērniem, bērniem un jauniešiem.

Tā piemēram, novadi piešķir atšķirīgus **pabalstus bērnam piedzimstot.** Tukuma novads piešķir jaundzimušā bērna aprūpei 275,00 EUR pabalstu par katru Tukuma novada pašvaldībā deklarētu jaundzimušo. Engures novads piešķir par bērna piedzimšanu 400,00 EUR ja viens no vecākiem deklarēts ilgāk par 6 mēnešiem un 200,00EUR, ja mazāk par 6 mēnešiem. Jaunpils novads izmaksā 100,00 EUR pabalstu par vienu bērnu, savukārt Kandavas novads 200,00 EUR, ja abi vecāki 12 mēnešus bijuši deklarēti pašvaldībā un 100,00 EUR, ja tikai viens vecāks deklarēts.

Salīdzinot **pabalstus ģimenēm ar bērniem saistībā ar izglītību,** redzamas ļoti dažādas novadu pieejas. Jaunpils novads nodrošina brīvpusdienas skolēniem, kas mācās citā pašvaldībā. Kandavas novads nodrošina brīvpusdienas visiem pirmsskolas izglītības iestāžu kā arī 1.- 4. skolu klašu audzēkņiem. Tukuma novads piešķir ēdināšanas pabalstu bērniem no trūcīgām, maznodrošinātām ģimenēm, sākot no pirmskolas līdz 20 gadu vecumam. Papildus ēdināšanai, Tukuma novads sniedz materiālu atbalstu ģimenēm, izmaksājot 15 EUR par katru bērnu, ja bērns apgūst 5 -6 gadīgo bērnu pirmsskolas izglītības iestādē un 30 EUR bērnam skolas piederumu iegādei uzsākot mācības. Engures novadā visās Engures novada izglītības iestādēs pirmsskolas vecuma bērni 5 - 6 gadu vecumā, kā arī skolā 1.-9.klases skolēni saņem brīvpusdienas, kā arī katram pirmklasniekam, kurš deklarēts Engures novadā, uzsākot mācības, piešķir 50 EUR.

Atšķirīgi ir arī pabalsti par **bērniem ārpusģimenes aprūpē** un atlīdzības par **aizbildņu pienākumu veikšanu**. Tukuma novads aizbildņiem izmaksā 55,00 EUR mēnesī, kā arī nosedz bērna izdevumus par pusdienām skolā līdz 1.20 EUR un izdevumus par psihologa un citu speciālistu konsultācijām. Engures novads izmaksā aizbildņiem 60 EUR mēnesī, kā arī apmaksā bērna pusdienas un speciālistu konsultācijas. Jaunpils novads piešķir aizbildnim 30 EUR mēnesī, savukārt Kandavas novads 29 EUR mēnesī, kas paredzētu bērna apģērba un pārtikas iegādei.

Audžuģimenēm, papildus Ministru kabineta noteiktajiem uztura līdzekļiem uz bērnu, novadi sniedz atšķirīgu vienreizēju atbalstu (TN – 45 EUR, NE - 150 EUR, JN – līdz 200 EUR, izvērtējot individuāli; KN – 150 EUR), kā arī Tukuma novads izmaksā papildus atlīdzību audžuģimenei 25 EUR mēnesī, kā arī maksā 280 EUR bērna uzturam.

Atšķiras arī **bez vecāku gādības palikuša bērna finansiālā atbalsta apmērs** pēc pilngadības sasniegšanas. Engures un Kandavas novads izmaksā pabalstu atbilstoši Ministru kabineta

noteiktajam sociālā nodrošinājumam, savukārt Tukuma un Jaunpils novadi piešķir papildus finansiālu atbalstu, kas ir attiecīgi lielāka bērniem ar invaliditāti.

Atšķiras arī pašvaldību noteiktais maksimālais ieņēmumu līmenis, lai iegūtu maznodrošinātās personas statusu. Tukuma, Engures un Jaunpils novados tas ir 258 EUR jeb 60% no minimālās algas, savukārt Kandavas novadā tie ir 215 EUR jeb 50% no minimālās algas.

Novados atšķiras arī **dzīvokļa pabalstu** aprēķināšanas veidi un summas un finansiāls atbalsts, kas tiek sniegts **medicīnas pakalpojumu apmaksai,** tomēr šie abi atbalsta veidi ir piesaistīts trūcīgas vai maznodrošinātas personas statusam.

Kopumā var secināt, ka jaunajā novadā pabalstu jomā pastāv būtiskas atšķirības starp pašvaldībām, ko jaunajā Tukuma novadā būs nepieciešams harmonizēt, lai neradītu priekšrocības vai nediskriminētu kādā no pašvaldības teritorijām dzīvojošās ģimenes ar bērniem.

Pieejamais psihosociālais atbalsts

Psihosociālo darbu ar ģimenēm un bērniem pašvaldībās veic sociālie dienesti, kuros kā būtiskākie resursi ir darbam ar ģimenēm specializējušies sociālie darbinieki. Jaunajā Tukuma novadā šādu sociālo darbinieku skaits, kas strādā specifiski ar ģimenēm, ir 17. Pārējie ģimenēm ar bērniem nepieciešamie pakalpojumi un speciālistu konsultācijas, tai skaitā, psihologa, psihoterapeita, ergoterapeita, Montesori, u.tml. pārsvarā tiek nodrošinātas, pērkot tos no ārpakalpojumu sniedzējiem, taču, kā redzams Tabulā 12.3, lielākā daļa pieejamo pakalpojumu ir pieejami vai nu deinstitucionalizācijas projektā iekļautajām ģimenēm ar bērniem vai arī trūcīgām un maznodrošinātām personām, kā arī ģimenēm ar bērniem un jauniešiem, kuri ir sociālā dienesta redzes lokā un kuriem ir ierīkota sociālās rehabilitācijas lieta.

Tomēr, kā liecina intervijas un fokusgrupu diskusijas ar vecākiem, īpaši tiem, kuru ģimenē aug bērni ar īpašām vajadzībām, neskatoties uz deinstitucionalizācijas projektā piešķirtajiem atbalsta pakalpojumiem, vecākiem daudzviet trūkst atbalsta pakalpojumi, kas būtu vērsti uz pašu vecāku resursa stiprināšanu, lai mazinātu fizisko un emocionālo izdegšanu. Kā arī nepieciešama papildus atbalsta sistēma – kā bērniem un viņu vecākiem, tā arī pirmsskolas un skolas pedagogiem, lai palīdzētu šiem bērniem iekļauties formālās izglītības sistēmā.

Preventīvie pasākumi

Izvērtējot preventīvu atbalsta pakalpojumu un programmu pieejamību ar ģimenēm ar bērniem, bērniem un jauniešiem, kā viena no programmām, kurā var piedalīties jebkura Tukuma novada ģimene ar bērnu vecumā no 4-7.gadiem, kuram ir uzvedības grūtības, ir Tukuma novada Izglītības pārvaldes īstenotā “STOP 4-7” Programma. Šajā programmā bērni, bērnu vecāki un

pedagogi saņem atbalstu un praktiskas zināšanas, kas palīdz veiksmīgāk tikt galā ar bērnu problemātisku uzvedību agrīnā vecumā. Tāpat gan Tukuma, gan Kandavas novadu Izglītības pārvaldes realizē projektu PUMPURS, kura mērķis ir mazināt mācību pārtraukšanas riskus 5. līdz 12. klašu jauniešu vidū un kura pasākumi vērsti uz agrīnu problēmu diagnostiku un risinājumiem.

Bez tam Tukuma novads īsteno projektu "Veselības veicināšanas un slimību profilakses pakalpojumu pieejamība Tukuma novadā" un tā mērķis ir iedzīvotāju fiziskās un garīgās veselības stiprināšana. Projekta mērķa grupas ir visi novada iedzīvotāji, bet jo īpaši trūcīgie un maznodrošinātie iedzīvotāji, bezdarbnieki, personas ar invaliditāti, iedzīvotāji un bērni. Šī projekta ietvaros Tukuma novada iedzīvotājiem ir iespējas piedalīties dažādos bezmaksas veselības veicināšanas pasākumos, tostarp arī lekcijās par garīgās veselības un seksuāli reproduktīvās veselības tēmām, kā arī bezmaksas sporta nodarbībās. Taču jāsecina atkal, ka šādi preventīvi atbalsta pakalpojumi pieejami pārsvarā ģimenēm, kas dzīvo Tukuma pilsētā vai kuras ir mobilas un var nokļūt līdz piedāvātajiem pasākumiem.

Preventīvo darbu ar jauniešiem pamatā veic Tukuma un Kandavas novadu Multifunkcionālie jaunatnes iniciatīvu centri, kurus koordinē novadu izglītības pārvaldes, kā arī kopš 2020. gada jauniešu centrs darbojas arī Jaunpils novadā. Tomēr, kā atzīmēja fokusa grupu un interviju dalībnieki – kā jaunieši, tā arī sociālās jomas profesionāļi – izveidotie jauniešu centri ir lielisks resurss Kandavas un Tukuma pilsētās dzīvojošajiem, aktīvajiem jauniešiem, taču tie nerisina jauniešiem piemērotu pulcēšanās vietu trūkuma problēmu pagastos. Bez tam, tie nepiesaista tos jauniešus, kuriem ir dažāda veida sociālie riski un problēmas, tostarp atkarības, problēmas ar mācībām un ģimenes atbalsta un uzmanības trūkums.

Izvērtējot formālās izglītības resursus, kas ir pieejami bērniem skolās, redzams, ka pieejamā atbalsta personāla kapacitāte skolās uz 2019. gadu, salīdzinot ar 2015.gadu, nedaudz pieaugusi uz sociālā pedagoga resursa palielinājuma rēķina. Tomēr, ņemot vērā izstrādāto individuālo izglītības programmu apguves plānu skaitu, kas salīdzinot ar 2015. gadu, ir pieaudzis par 28 %, jāsecina, ka pieejamais atbalsta resurss varētu būt nepietiekams. Pozitīvi vērtējams tas, ka izglītības iestāžu skaits, kuras licencējušas speciālās izglītības programmas, ir audzis kopš 2015. gada, taču pārsteidz, ka piešķirto asistenta pakalpojumu skaits aizvien palicis 2015. gada līmenī, neskatoties uz pieaugošu vajadzību pēc iekļaujošās izglītības. Kā intervijās norāda ģimenes, kuras audzina bērnus ar speciālām vajadzībām, izglītības iestādēm aizvien trūkst kapacitāte un reizēm arī pieredze un motivācija, lai nodrošinātu bērnam nepieciešamo atbalstu mācību procesā.

Tabula 11. Bērnu vajadzības un pieejamie atbalsta resursi formālajā izglītībā, 2019. un 2015. gadu salīdzinājums

	Audzēkņu skaits, 2019	Audzēkņu skaits, 2015
PII un skolas - bērnu skaits, 2019	**7494**	**10051**
pirmsskolā (ar privāto PII)	2214	2039
skolā	5280	5571
Izstrādāto individuālās izglītības programmas apguves plānu (IIPAP) skaits	**454**	**325**
Skolēnu, kuriem rekomendēta speciālā programma (pedagoģiski-medicīniskās komisijas atzinums par speciālām vajadzībām), skaits	**152**	**195**
Piešķirto asistenta pakalpojumu skaits atbalsta realizēšanai izglītības iestādē	**4**	**4**
Izglītības iestāžu skaits, kurās licencētas speciālās izglītības programmas	**24**	**18**
	Štata vienības uz 100 skolēniem	
	2019	**2015**
Atbalsta personāls skolās (Speciālistu skaits / pilnas štata vienības)	**0,9**	**0,8**
Logopēds	0,5	0,5
Psihologs	0,2	0,2
Speciālais pedagogs	0,1	0,1
Sociālais pedagogs	0,2	0,1

Vērtējot resursus un pieejamo piedāvājumu interešu izglītībā, redzam, ka novados pieejams visai iespaidīgs (379 pulciņi) pulciņi un nodarbību skaits. Taču, kā liecina jauniešu un vecāku tiešsaistes aptaujā saņemtais vērtējums, ne vienmēr pieejamais piedāvājums atbilst bērnu un jauniešu interesēm. Bez tam, kā akcentēja vecāki fokusa grupās, bērniem iztrūkst iespējas nodarboties ar sportu, dejošanu, dziedāšanu amatieru līmenī, kas neuzliktu tik lielu slogu uz bērniem. Kā noskaidrots intervijās, šobrīd interešu izglītību pārsvarā nodrošina izglītības iestādes un savu pieejamo cilvēkresursu ietvaros. No pašvaldības (valsts) finansētajiem interešu izglītības pulciņiem tiek sagaidīta panākumu demonstrēšana, piedaloties dažādos konkursos un pasākumos, pārstāvot novadu. Iespējams, ka tieši šis iemesls rada spiedienu uz pulciņu vadītājiem, kuri savukārt "nodod" to tālāk bērniem. Iespējams, ka, lai veidotu daudzveidīgāku interešu izglītības piedāvājumu, kas atbilst bērnu interesēm un ir elastīgāks attiecībā uz prasībām pret bērnu un apmeklējuma intensitātes, mērķtiecīgi varētu tikt uzrunāti un iesaistīti kopienas locekļi, kam būtu interese piedāvāt interešu izglītības aktivitātes un pretendēt uz pašvaldības / valsts piešķirto finansējumu.

Kas attiecas uz vajadzībām un resursiem veselības aprūpes jomā, problēmas aktualizēja tikai vecāki, kuri audzina bērnus ar speciālām vajadzībām, kur vajadzības pēc speciālistiem pārsvarā ir specifiskas. Attiecībā uz primārās veselības aprūpes resursu, t.i. ģimenes ārstu vai pediatru

pieejamību problēmas netika identificētas un arī tiešsaistes aptaujā 61 % jauniešu novērtēja veselības aprūpes pakalpojumu, tostarp zobārstniecības pakalpojumu, pieejamību kā labu vai ļoti labu.

Kopumā jāteic, ka apskatīto novadu mājas lapās ģimenēs ar bērniem ir visai sarežģīti vienuviet atrast vienkārši saprotamu, apkopotu informāciju par pabalstiem, atbalsta pakalpojumiem un resursiem, kas ir pieejami ģimenēm ar bērniem, bērniem un jauniešiem konkrētajā novadā. Šim nolūkam interesentiem būtu jāapmeklē dažādu jomu pārvalžu (Izglītības pārvalžu, Sociālo dienestu, Domju mājas lapas ar saistošajiem noteikumiem) mājas lapas, lai meklētu informāciju, kas arī šajā gadījumā ne vienmēr ir pieejama un vienkārši saprotama. To apliecina arī tiešsaistes vecāku aptauja, kas parādīja, ka tikai viena trešdaļa vecāku ir apmierināti ar informācijas pieejamību par ģimenēm pieejamo atbalstu, pakalpojumiem, konsultācijām savā novadā.

Tabula 12. Pašvaldības pieejamie resursi 2019. gads (pašvaldību sniegtā informācija (tabulā norādīts, ja izmantots cits datu avots))

Piezīme: ar "?" apzīmēti rādītāji, kuri nav bijuši pieejami uz ziņojuma sagatavošanas brīdi.

	Tukums	Jaunpils	Engure	Kandava	KOPĀ
1. Formālā izglītība					
Atbalsta personāls skolās (Speciālistu skaits / pilnas štata vienības)					
Logopēds	16,346	1,055	3,874	3	24,275
Psihologs	6,85	0,5	1,7	2	11,05
Speciālais pedagogs	4,517	1	0	2	7,517
Sociālais pedagogs	10,35	0	0	2	12,35
Piešķirto asistenta pakalpojumu skaits atbalsta realizēšanai izglītības iestādē	3	0	0	1	4
2. Interešu izglītība					
KOPĀ pieejamie pulciņi, nodarbības	229	64	21	65	379
Koris, mazie mūzikas kolektīvi	43	14	2	11	70
Radošās industrijas	63	3	2	6	74
Skolu teātris, skatuves runa	12	2	2	7	23
Sporta pulciņi	34	15	2	12	63
Tautas deja	31	15	5	7	58
Vides izglītība	9	4	3	7	23
Vizuālā un vizuāli plastiskā māksla	28	9	1	11	49
Datorgrafika un datorapmācība	4	1	2	3	10
Citi	5	1	2	1	9
3. Sociālā darba, atbalsta resursi un pakalpojumi ģimenēm ar bērniem					
Sociālie darbinieki darbam ar ģimenēm ar bērniem	11	1	2	3	17
Audžuģimeņu skaits pašvaldībā	27	8	0	62	97

	Tukums	Jaunpils	Engure	Kandava	KOPĀ
Aizbildņu kopējais skaits	**76**	**6**	**21**	**32**	**135**
Atkarību speciālists	ir	?	nav	Nodrošina (nosūta pie speciālista)	
Jurista konsultācijas	Ir	?	nav	?	
Psihologa pakalpojums	Pēc nepieciešamības	Pēc nepieciešamības Ir dienesta psihologs	10 konsultācijas	Bērniem, personām ar invaliditāti, trūcīgām, maznodrošinātām pilngadīgām. 10 konsultācijas gadā	
Atbalsta un izglītojošās grupas pakalpojums vecākiem	Bērnu emocionālā audzināšana, PEP, CAP – pirktie pakalpojumi , Ceļamaize, Sargeņģelis,	Saskaņā ar rehabilitācijas plānu	Saskaņā ar rehabilitācijas plānu, BEA – 10 nodarbības	Ir	
Bērnu brīvā laika nodrošināšana (kā ģimenes sociālā atbalsta komponente)	NVO (biedrība Ligzda, Artūra Rancāna fonds)	Bērnu dienas centrs „Zemenīte".	Lapmežciema Dienas centrs „Zaķīšu pirtiņa"	nav	
Ģimeņu atbalsta personas pakalpojums	nav	nav	nav	No 10-40 stundām mēnesī	
Ģimenes asistents	nodrošina	nodrošina	Projekta ietvaros	ir	
Fizioterapeita pakalpojums	DI programmas ietvaros	No maksas atbrīvoti bērni ar funkcionāliem trauc., trūcīgi, maznodrošināti	DI programmas ietvaros, līdz 10 konsultācijām	Līdz 10 konsultācijām gadā. No maksas atbrīvoti trūc, maznodrošin, personas ar invaliditāti, bērni	
Ergoterapeita pakalpojums	DI programmas ietvaros. Izvērtēšanas pakalpojums	Deinstitucionalizācijas programmas ietvaros	DI programmas ietvaros Saskaņā SR plānu līdz 10 konsultācijām	Līdz 10 konsultācijām gadā.	
Montesori pedagoga pakalpojums	Saskaņā ar rehabilitācijas plānu	Saskaņā ar rehabilitācijas plānu	Līdz 10 konsultācijām	Saskaņā ar rehabilitācijas plānu līdz 10 konsultācijām gadā	
Klīniskā logopēda/ logopēda pakalpojums	Saskaņā ar rehabilitācijas plānu	Saskaņā ar rehabilitācijas plānu	Saskaņā ar rehabilitācijas plānu līdz 10 konsultācijām	Saskaņā ar rehabilitācijas plānu līdz 10 konsultāc gadā	
Ģimenes terapeits	Sociālā darba pakalpojuma ietvaros	Nav	Saskaņā ar soc. rehab.plānu (krīzes situācijas, personām ar invaliditāti, bērnam ar funkcionāliem trauc., riska ģimenēm) līdz 10 konsultācijām	Nav	
Mūzikas terapeits	Sociālā darba pakalpojuma un Deinstitucionalizācijas ietvaros	Nav	Saskaņā sociālās rehabilitācijas plānu līdz 10 konsultācijām	Nav	
Deju terapeits	Sociālā darba pakalpojuma un DI ietvaros	Nav	Saskaņā SR plānu līdz 10 konsultācijām	Nav	
Transporta pakalpojums	Bez maksas, bez noteikumiem	Bez maksas ar noteikumiem	Bez maksas bez noteikumiem	trūc, maznodrošin, personas ar invaliditāti, bērni	
4. Veselība					
Ģimenes ārsti	**17**	**1**	**3**	**4**	**25**

	Tukums	Jaunpils	Engure	Kandava	KOPĀ
Pediatri	0	0	0	1	1

Tabula 13. Bērniem, jauniešiem un ģimenēm ar bērniem 2019. gadā sniegtie sociālā atbalsta un rehabilitācijas pakalpojumi, kas apmaksāti no valsts un pašvaldību budžeta (pašvaldību sniegtā informācija)

Saņemto sociālo pakalpojumu veidi	Finansē-juma avots	Tukums	Jaunpils	Engure	Kandava	KOPĀ 2019	KOPĀ 2015
Aprūpe mājās bērniem ar invaliditāti, bērnu skaits	DI projekts	1	0	0	0	1	0
Ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūciju sniegtie sociālie pakalpojumi – bērnu skaits	Valsts / pašvaldības	5 / 19	6 /	1 /	0 / 0	12	42
Patversmju un naktspatversmju sniegtie sociālie pakalpojumi – bērni	Pašvaldība	7	0	0	0	7	0
Dienas aprūpes centru sniegtie sociālie pakalpojumi – bērni	Pašvaldība	6	0	0	0	6	0
Krīzes centru sniegtie pakalpojumi – bērni	Valsts	26	0	0	29	55	61
Dzīvesvietā sniegtie pakalpojumi no prettiesiskām darbībām cietušiem bērniem	Valsts	14	0	1	33	48	42
Valsts apmaksātie asistenti bērniem ar invaliditāti	Valsts	6	0	2	4	12	23
Sociālās rehabilitācijas pakalpojums ģimenes asistents	Pašvaldība	16	2	5	1	24	12
Sociālās rehabilitācijas pakalpojums jauniešiem	Pašvaldība	20	0	0	0	20	0
Sociālās rehabilitācijas pakalpojumi no *prettiesiskām darbībām cietušiem bērniem*							
Sociālo pakalpojumu sniedzēji pārskata gada beigās		3	1	3	2	9	11
Pakalpojumu saņēmušie klienti		15	2	5	33	55	59
Sociālās rehabilitācijas pakalpojumi no *psihoaktīvām vielām atkarīgām personām*-bērniem							
Sociālo pakalpojumu sniedzēji pārskata gada beigās		0	0	1	0	0	0
Pakalpojumus saņēmušie klienti		0	0	1	0	1	0
Personas, kuras pārskata gada beigās atrodas rindā uz pakalpojuma saņemšanu		1	0	0	0	1	0
Pakalpojumu saņēmušo bērnu sadalījums pēc vardarbības veidiem		15	2	5	33	55	59
Pēc emocionālas vardarbības		3	0	5	31	39	29
Pēc fiziskas vardarbības		1	2	0	2	5	2
Pēc seksuālas vardarbības		3	0	0	0	3	9
Pēc pamešanas novārtā (pēc vecāku nolaidības)		0	0	0	0	0	5
Pēc vairāku veidu kombinācijas		8	0	0	0	8	14

Kopienas iesaiste atbalsta pakalpojumu sniegšanā

Kā liecina Labklājības ministrijas Sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistra dati, jaunajā novadā uz 10.2020 bija reģistrējušies 15 pakalpojumu sniedzēji, no kurām 11 ir pašvaldību iestādes un to filiāles un 4 nevalstiskās organizācijas, kas pēc reģistra informācijas, sniedz sociālos pakalpojumus bērniem vai arī visu vecumu mērķa grupām, tai skaitā, bērniem (Tabula 14).

Tomēr faktiski novadā darbojas daudz lielāks skaits nevalstisko organizāciju, kuras pēc novadu mājas lapās vai Uzņēmuma reģistrā norādītās informācijas par darbības mērķiem, organizē dažāda veida aktivitātes bērniem, jauniešiem un ģimenēm ar bērniem (Tabula 15).

Apskatot novadu mājas lapās pieejamo informāciju par biedrībām un nodibinājumiem, kas kā savu mērķi minējušas atbalstu bērniem, ģimenēm un jauniešiem, var secināt, ka nospiedošais vairākums biedrību īsteno neregulāras aktivitātes, pārsvarā pasākumus, seminārus, bet tām visticamāk nav pieredzes un arī kapacitātes, lai nodrošinātu regulārus, profesionālus atbalsta pakalpojumus ģimenēm ar bērniem. Arī intervijas ar dažiem no nevalstisko organizāciju pārstāvjiem, kas darbojas novadā, liecina, ka vairākas organizācijas (t.sk. *biedrība Dēkla, Tukums*) darbojas labdarībā, piemēram, piesaistot ziedojumus un atbalstot ar tiem ģimenes ar bērniem vai citas mērķa grupas, neliels skaits organizāciju (pirms Covid krīzes) regulāri organizē brīvā laika aktivitātes bērniem (t.sk. *Radošo personību klubs Ligzda, Tukums*). Taču, izņemot jau pieminētās četras Labklājības ministrijas pakalpojumu sniedzēju reģistrā reģistrētās biedrības un biedrību Misija "PAKĀPIENI", kura sniedz atbalsta pakalpojumus māmiņām ar bērniem, bet nav reģistrā, citas novadā reģistrētas nevalstiskās organizācijas vai sociālos uzņēmumus, kuras sniegtu regulāru atbalstu ģimenēm ar bērniem, bērniem un jauniešiem, identificēt neizdevās.

Taču novadu sociālie dienesti sadarbojas ar nacionāla līmeņa nevalstiskajām organizācijām, kā piemēram, Latvijas Sarkanais Krusts, kurš organizē Eiropas Komisijas finansēto pārtikas paku izdali novada iedzīvotājiem, Latvijas Samāriešu apvienību, SOS bērnu ciematu asociāciju u.c. organizācijām, kas atbalsta un aprūpes pakalpojumus bērniem, jauniešiem un ģimenēm ar bērniem. Bez tam, kā liecina Tukuma novada Izglītības pārvaldes dati, Tukuma novadā pirmskolas izglītības iestādēs, sadarbībā ar nevalstisko organizāciju SOS Bērnu ciematu asociācija 2019-2021. gadā tika ieviesta programma Bērnam drošs un draudzīgs bērnudārzs, kā arī izglītības iestādēs ir ieviesta Džimbas programma, kuru nodrošina nodibinājums Centrs Dardedze.

Fakts, ka novadā ir liels skaits biedrību, kuru mērķis ir atbalstīt ģimenes, bērnus un jauniešus, norāda uz iespējām iesaistīt vietējo kopienu daudz aktīvāk pakalpojumu plānošanā un sniegšanā, sniedzot tām nepieciešamo informāciju un piešķirot finansējumu konkrētu atbalsta pakalpojumu realizēšanai. Tas sniegtu labumu gan novada ģimenēm ar bērniem, gan pašvaldību institūcijām, kuras atbildīgas par atbalsta plānošanu, jo, kā intervijās atzina sociālo dienestu un izglītības

jomas profesionāļi, pastāv dažādas problēmas bērnu un ģimeņu atbalsta jomā, kuras šobrīd netiek efektīvi risinātas resursu trūkuma dēļ. Kā viens piemērs ir latviešu valodas apmācība reemigrējušo ģimeņu bērniem. Šobrīd šī ir grūti risināma problēma, jo novadā nav pietiekami pedagogu ar angļu un latviešu valodas zināšanām, kam būtu kapacitāte veikt valodas apmācību atbraukušajiem bērniem. Tāpat sadarbība ar biedrībām un kopienas locekļiem stiprinātu arī šo biedrību finansiālo un profesionālo kapacitāti un palīdzētu attīstīties, jo stabila sadarbība dotu finansiālu drošību un perspektīvu nākotnei.

Bērnu, jauniešu un ģimeņu ar bērniem atbalsta organizācijas

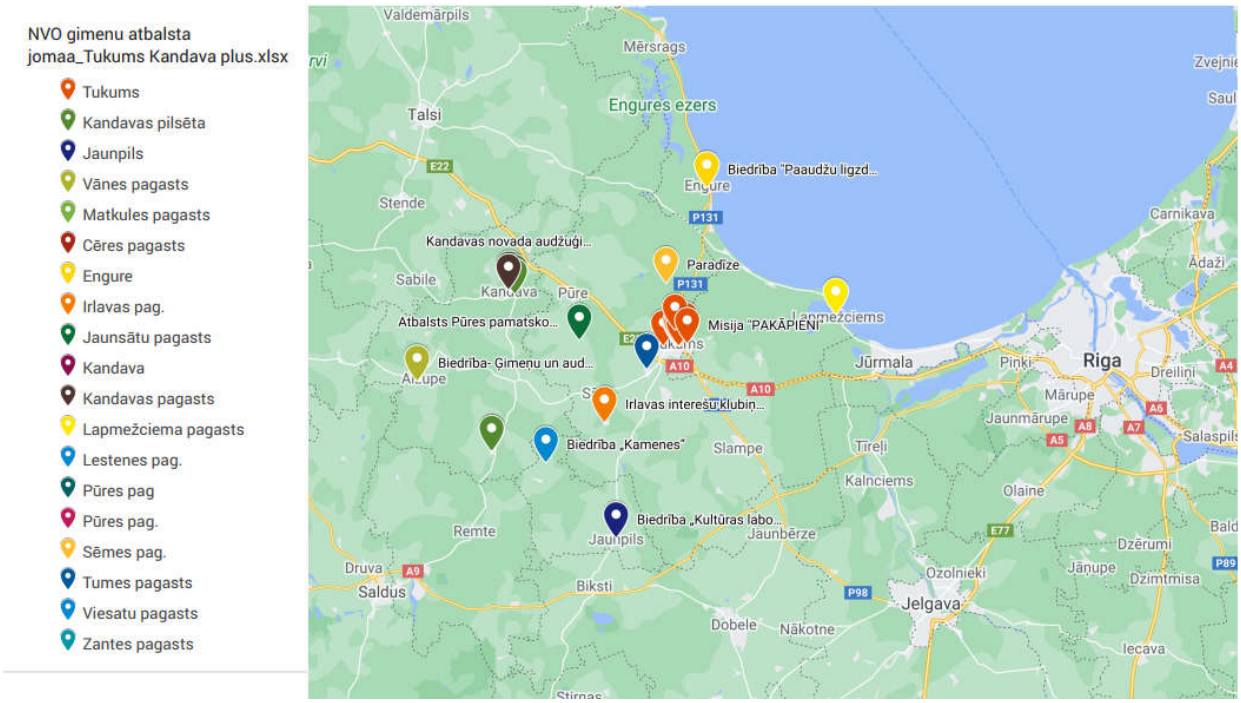

TUKUMA NOVADA KOPRADES DARBNĪCAS REZULTĀTU KOPSAVILKUMS

Datums: *21.05.2021*
Vieta: *zoom tiešsaistes platformā*
Dalībnieku skaits: *27*
Pasākuma moderators: *Miķelis Bendiks*

Darba uzdevumi grupām:

1. Iejušanās ģimenes ar bērniem ikdienas situācijā un vajadzībās - dalībnieki tika sadalīti 3 darba grupās un katrai darba grupai tiek iedots ģimenes ar bērniem profils, kurā aprakstīta ģimene, tās situācija. Grupai jāiejūtas konkrētās ģimenes "ādā", lai labāk izprastu ģimenes situāciju un domātu par tās vajadzībām.

2. Izaicinājumu un risinājumu darba lapas aizpildīšana - skatoties uz konkrētās ģimenes profilu, grupa domā par izaicinājumiem, ar kuriem ikdienā saskaras portretētā vai citas līdzīgā situācijā esošas ģimenes un raksturojot to ietekmi uz ģimenēm. Tāpat, domājot par nepieciešamajiem uzlabojumiem, ieskicē, kas būtu papildus jāizzina, lai atrisinātu problēmu, kādi ir šķēršļi un pārmaiņu veicinātāji, iesaistītās puses, kādi problēmas risinājumi jau tiek lietoti konkrētajā vai citos novados. Kā nākamais solis ir risinājumu radīšana, kas atbilst uzskaitītajiem izaicinājumiem, atkal – liekot centrā konkrētās ģimenes locekļu dzīves ikdienu un vajadzības. Domājot par risinājumiem šajā "sapņošanas" stadijā, nav jākoncentrējas uz tādām reālijām kā pieejamais finansējums, vai balstoties uz līdzšinējo pieredzi, jau sākotnēji atmest kādu risinājumu kā pārāk drosmīgu, nereālu.

3. Vīzijas 2030 definēšana jaunajam Tukuma novadam – grupa ieskicē vēlamo vīziju, kāda būs situācija jaunajā Tukuma novadā uz 2030. gadu, skatoties gan no konkrētās ģimenes profila perspektīvas, gan uz kopējiem ģimeņu labklājībai un novada attīstībai kritiskiem parametriem, kā piemēram, bērnu, jauniešu, ģimeņu skaits, dažādu ģimenēm ar bērniem būtisko pakalpojumu pieejamību utml.

GRUPA 1 :

Ģimenes profils: 2 bērni, no tiem viens ar īpašām vajadzībām, ikdienas izaicinājumus un atbalsta vajadzības

Darba grupā izvirzītie jautājumi: 1) Kā mēs varētu radīt iespējas vecākiem apmierināt vajadzības pēc sava laika un atpūtas un neradītu vainas sajūtu un bailes vecākam un sarežģījumus un stresu bērnam; 2) palīdzēt pēc iespējas vairāk bērniem ar īpašām vajadzībām iekļauties "normālā" vidē un dienas ritmā bērnudārzos un skolās; 3) mazināt "īpašo" bērnu izcelšanu sabiedrībā, palīdzot tādējādi visiem bērniem justies piederīgiem kopienai.

Vīzija 2030: Tukuma novadā tiek sniegts atbalsts (auklīšu, rehabilitācijas pakalpojumi, iekļaujošā izglītība u.c.) bērnu ar īpašām vajadzībām vecākiem. Novada attīstība tiek virzīta tā, lai ģimenēm, neatkarīgi no to statusa un iespējām, ir nodrošināta patīkama vide kurā dzīvot un labi pavadīt laiku brīvo laiku - vide ir pieejama, pakalpojumi ir pietiekami un atbalsta personāls pašvaldības iestādēs ir pienācīgi izglītots, apmācīts un atbalstīts.

Risinājumi: Tukuma novadam ir jāizveido **"atelpas brīža" pakalpojums vecākiem ar bērniem ar īpašām vajadzībām**, lai radītu iespēju vecākam rast laiku sakārtot savas lietas (frizieris, atpūtas pasākums, vizītes pie ārsta utt.). Šis pakalpojums jāsniedz tā, lai neradītu vainas sajūtu bērna vecākiem un stresu bērnam (tāpēc neder iespējas atstāt bērnu kādā iekārtotā vietā slimnīcā, poliklīnikā, bērnu namā vai izglītības iestādē). Vēlams šo pakalpojumu sniegt ģimenei ierastajā vidē - mājās vai pieskatot bērnu, kamēr viņš apmeklē ierastās rehabilitācijas vietas. Svarīgi, lai asistents / palīgs būtu ar minimālo medicīnisko apmācību, kā arī ir iepazinies ar konkrēto bērnu un viņa veselības stāvokli.

Skolās un bērnudārzos jānodrošina skolotāju palīgi - apmācīts personāls, kas spēj sniegt ikdienišķu un psiholoģisku atbalstu ikdienas darbos bērnam, lai labāk viņu integrētu skolas dzīvē. Svarīgi rosināt diskusiju par šādu cilv;eku apmācībām valsts līmenī, kā arī skolām iekārtot telpas tā, lai mazinātu satraukumu bērniem.

Tukuma novadam jāmērķē uz to, **lai bērni ar īpašām vajadzībām netiek izcelti vai nošķirti** - rīkojot pasākumus, komunicējot publiski jāveido visas aktivitātes tā, lai integrācija ir pēc noklusējuma. Tas ir metodisks un sistemātisks darbs, visticamāk mērķtiecīgi strādājot ar vērtībām un to komunikāciju novada līmenī.

GRUPA 2:

Ģimenes profils: trūcīga ģimene ar 4 bērniem, kurā kā vienīgais vecāks ir mamma, ikdienas izaicinājumus un atbalsta vajadzības.

Darba grupā izvirzītais jautājums: kā mēs varētu 1) uzlabot daudzbērnu, trūcīgas ģimenes mājokļa kvalitāti un 2) nodrošināt mammai, bērniem trūkstošo atbalstu?

Vīzija 2030: jaunajā Tukuma novadā ir vienas pieturas aģentūra – kopienas centrs, kurā ikviena persona, t.sk. ģimene var griezties un saņemt tai nepieciešamās konsultācijas (t.sk. jurista, sociālā darbinieka, psihologa utml.), informāciju par novadā pieejamajiem pakalpojumiem vai pašu pakalpojumu. Atbalsta pakalpojumu saņemšana ir vienkārša, nebirokrātiska (“0” birokrātija), demokrātiska, t.i. atbalsts ir pieejams, neatkarīgi no ģimenes materiālā, sociālā u.c. statusa. Ģimenes, kurās aug bērni un kurās ir grūtības nodrošināt bērnu attīstību un labklājību, tiek uzskatītas par “Īpaši aizsargājamām” un saņem kopienas un pašvaldības iestāžu īpašu atbalstu, nevis nosodījumu vai nievājošu, izstumjošu attieksmi. Novadā ir pieejami mājokļi, kas ir cilvēka cienīgi un apmaksājami un tie atrodas vietās, kur ir pieejams sabiedriskais transports.

Risinājumi: Būtu veidojams **multifunkcionāls kopienas centrs**, kurā varētu griezties cilvēki bez vecuma, sociālā statusa vai cita veida ierobežojumiem un dalījuma. Šādam centram būtu jāatrodas centrālā, prestižā vietā un centra izveidē un vadīšanā varētu sadarboties pašvaldība un nevalstiskais sektors, sociālais uzņēmums, kas palīdzētu piesaistīt brīvprātīgos un

uzņēmumus, kas varētu sniegt atbalstu jomās, kur pašvaldība to nespēj nodrošināt. Šādā centrā būtu jāstrādā īpaši atsaucīgiem, empātiskiem darbiniekiem, lai radītu atbalstošu, mājīgu gaisotni.

Tukuma novadam nepieciešami **daudzveidīgi, elastīgi pakalpojumi, kas palīdz stiprināt viena vecāka ģimenes** jomās, kur tas konkrētajai ģimenei nepieciešams. Tā var būt Atbalsta ģimene, ģimenes asistents, mentors vai Mammas uzticības persona. Kā arī jāpiedāvā nakts aukle vai bērnu pieskatīšanas pakalpojums uz laiku, kad vecākam jāstrādā (īpaši agri no rīta vai vakarā, kad nav pieejami bērnudārzi un skolas) vai nepieciešams izbrīvēt laiku savām aktivitātēm.

Nepieciešams arī **atbalsts bērna iesaistei formālajā vai interešu izglītībā**, iesaistot kopienas locekļus - brīvprātīgos, mentorus, kas uzņemas palīdzēt bērnu aizvest uz ārpusskolas nodarbībām, sniegt atbalstu mācībās un būt bērna uzticības un atbalsta personai. Tas ir arī būtiski tādēļ, lai pārrautu paaudžu sociālās izolētības loku un dotu iespēju bērniem attīstīties, būt aktīviem un iegūt cita veida pieredzi.

Tukuma novada pašvaldībai būtu jābūvē **nedārgas moduļu mājas**, kurās ģimenes ar bērniem var apmesties gan uz īsu, gan ilgtermiņa īri. Tāpat var tik īrēti dzīvokļi, mājas no privātīpašniekiem, lai pašvaldības rīcībā būtu dzīvojamās platības fonds, kurā var tikt izmitināti gan jaunie speciālisti, gan jaunieši, kas atgriežas no ārvalstīm, gan ģimenes ar bērniem, kurām nepieciešams īstermiņa vai ilgtermiņa miteklis.

GRUPA 3:

Ģimenes profils: viena vecāka (mammas) ģimene ar 2 maziem bērniem ikdienas izaicinājumus un atbalsta vajadzības.

Darba grupā izvirzītais jautājums: Kā mēs varētu paplašināt pašvaldības dzīvojamo fondu, lai visiem iedzīvotājiem (gan trūcīgām ģimenēm ar bērniem, gan citiem iedzīvotājiem) būtu labiekārtota mājvieta?

Vīzija 2030: Jaunajā Tukuma novadā ir nodrošinātas iedzīvotāju pamatvajadzības, katrs var dzīvot tur, kur vēlas, jo ir labi ceļi, pieejams sabiedriskais transports un katrā pagastā ir kopienas centrs, kurā iedzīvotāji var satikties, apmainīties ar informāciju un nodarboties ar sevi interesējošām aktivitātēm.

Risinājumi: Mājokļu jautājuma risināšanai nepieciešams **plašs publiskās privātās partnerības pielietojums** - gan caur īres tiesību pirkšanu un īres garantiju sniegšanu privātīpašniekiem un attīstītājiem, bet arī ar kopdarbu un līdzfinansējumu attīstot atsevišķu teritoriju infrastruktūru. Noteikti jāizmanto jau esošie instrumenti, piemēram - Altum, Kandavas Krājaizdevumu sabiedrība u.c., kā arī esošās iespējas saistībā ar "Eiropas naudām" - fondi, Covid atveseļošanās projekts, un nacionālā līmeņa projektiem, piemēram, DI projekts.

Katrā pagastā jāizveido **kopienas centr**s, kurā tiek nodrošināti pulciņi, brīvā laika aktivitātes. Lai visiem būtu interesanti, ir jāsadala laiks, kad centru apmeklē jaunieši, seniori, māmiņas u.c. grupas, kā arī jāparedz kopīgo pasākumu laiki, kad visi var tikties.

Ir jāveido **bērniem draudzīga vide bērnudārzos un skolās** - katrā skolā ir atbalsta personāls (sociālais pedagogs, psihologs), bez maksas ir nodrošināmi dažādi pulciņi un sporta nodarbības ārpus skolas un ir jāveido pagarinātās dienas grupas.

Tabula 14. Labklājības ministrijas Sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrā reģistrētās organizācijas (statuss uz 10.2020)

Pakalpojuma sniedzējs	Juridiskais statuss	Pakalpojumu sniegšanas forma	Sniedzamais pakalpojums	Klienti (pēc vecuma un dzimuma)	Klientu grupa	Faktiskā adrese
Bērnu un jauniešu centrs ,,Sapņi"	Pašvaldības iestāde	ar izmitināšanu	ilgstošās sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcija Plānotais klientu skaits:30	bērni (abu dzimumu)	bērni bāreņi un bez vecāku gādības palikušie bērni	Sapņi, Irlava, Irlavas pag., Tukuma nov., LV-3137
Biedrība "Palēciens Tev"	Biedrība	bez izmitināšanas	sociālā rehabilitācija Plānotais klientu skaits:15	visu vecumu un dzimumu personas.	bērni bāreņi un bez vecāku gādības palikušie bērni, citi. Sociālā riska jaunieši ar uzvedības traucējumiem, zemu motivāciju uzlabot savu dzīves kvalitāti, un sociāli izolēti jaunieši.	Tidaholmas iela 1, Tukums, Tukuma nov., LV-3101
Biedrība "Latvijas Samariešu apvienība" dienesta "Samariešu atbalsts mājās" Kurzemes nodaļa	Biedrības struktūrvienība	bez izmitināšanas	Aprūpe mājās	visu vecumu un dzimumu personas.	personas ar garīga rakstura traucējumiem, invalīdi ar fiziska rakstura traucējumiem, pensijas vecuma personas	Pils iela 13, Tukums, Tukuma nov., LV-3101
Engures novada domes Sociālais dienests	Pašvaldības iestāde	bez izmitināšanas	Pašvaldības sociālais dienests Plānotais klientu skaits:125	visu vecumu un dzimumu personas.	citi. Engures novada iedzīvotāji	Jaunā iela 9, Smārde, Smārdes pag., Engures nov., LV-3129
Jaunpils novada Sociālais dienests	Pašvaldības iestāde	bez izmitināšanas	Pašvaldības sociālais dienests Plānotais klientu skaits:100	visu vecumu un dzimumu personas.	citi. Jaunpils novada iedzīvotāji	Ērģelnieki, Jaunpils, Jaunpils pag., Jaunpils nov., LV-3145
Kandavas novada pašvaldības iestāde "Kandavas novada sociālais dienests"	Pašvaldības iestāde	bez izmitināšanas	sociālais, tai skaitā pašvaldības sociālais dienests Plānotais klientu skaits:2000	visu vecumu un dzimumu personas.	citi Kandavas novada iedzīvotāji	Jelgavas iela 4A, Kandava, Kandavas nov., LV-3120
Kandavas novada pašvaldības iestāde "Kandavas novada sociālais dienests" Dienas nodaļa	Pašvaldības iestādes struktūrvienība	bez izmitināšanas	dienas aprūpes centrs Plānotais klientu skaits:40	visu vecumu un dzimumu personas.	personas ar garīga rakstura traucējumiem, personas ar invaliditāti ar fiziska rakstura traucējumiem, pensijas vecuma personas	Jelgavas iela 4A, Kandava, Kandavas nov., LV-3120
Kandavas novada pašvaldības iestāde "Kandavas novada sociālais dienests" Rehabilitācijas nodaļa	Pašvaldības iestādes struktūrvienība	bez izmitināšanas	sociālā rehabilitācija Plānotais klientu skaits:300	visu vecumu un dzimumu personas.	personas ar redzes invaliditāti, personas ar garīga rakstura traucējumiem, personas, kas atkarīgas no psihoaktīvām vielām, krīzes situācijā nonākušas personas, personas ar dzirdes invaliditāti, personas ar invaliditāti ar fiziska rakstura traucējumiem,	Jelgavas iela 4A, Kandava, Kandavas nov., LV-3120

					pensijas vecuma personas. Personas ar garīga rakstura traucējumiem; personas, kas atkarīgas no psihoaktīvām vielām; krīzes situācijā nonākušas personas; invalīdi ar fiziska rakstura traucējumiem; redzes invalīdi; dzirdes invalīdi; pensijas vecuma personas; slimi cilvēki ar ģimenes ārsta norīkojumu.	
Kandavas novada pašvaldības iestāde "Kandavas novada sociālais dienests" Aprūpes mājās nodaļa	Pašvaldības iestādes struktūrvienība	bez izmitināšanas	aprūpe mājās Plānotais klientu skaits:154	visu vecumu un dzimumu personas.	personas ar garīga rakstura traucējumiem, personas ar invaliditāti ar fiziska rakstura traucējumiem, pensijas vecuma personas. Personas ar garīga rakstura traucējumiem; invalīdi ar fiziska rakstura traucējumiem; pensijas vecuma personas; personas, kas nespēj sevi aprūpēt pēc slimības izraisītām sekām.	Jelgavas iela 4A, Kandava, Kandavas nov., LV-3120
Nodibinājuma "Sociālā atbalsta un izglītības fonds" Ģimeņu atbalsta centrs "Terēze"	Nodibinājuma struktūrvienība	bez izmitināšanas	sociālā rehabilitācija Plānotais klientu skaits:40	visu vecumu un dzimumu personas.	bērni bāreņi un bez vecāku gādības palikušie bērni, krīzes situācijā nonākušas personas, personas ar invaliditāti ar fiziska rakstura traucējumiem. Audžuģimenes un bērni. aizbildņi un bērni, adoptētāji un bērni, sociāli maznodrošinātas personas, jaunieši (pusaudži) ar uzvedības problēmām, atkarībām u.c.	Pils iela 11, Tukums, Tukuma nov., LV-3101
Nodibinājums "Zantes ģimenes atbalsta centrs"	Nodibinājums	ar izmitināšanu un bez izmitināšanas	Krīzes centrs Plānotais klientu skaits:27	visu vecumu un dzimumu personas.	bērni bāreņi un bez vecāku gādības palikušie bērni, personas, kas cietušas no prettiesiskām darbībām (tai skaitā vardarbībā cietušas personas), krīzes situācijā nonākušas personas	Skolas iela 4, Zante, Zantes pag., Kandavas nov., LV-3134
Tukuma novada pašvaldības aģentūra "Tukuma novada sociālais dienests"	Pašvaldības aģentūra	bez izmitināšanas	Pašvaldības sociālais dienests Plānotais klientu skaits:520	visu vecumu un dzimumu personas.	citi Tukuma novada iedzīvotāji	Tidaholmas iela 1, Tukums, Tukuma nov., LV-3101
Tukuma novada pašvaldības aģentūras "Tukuma novada sociālais dienests" Sociālo pakalpojumu nodaļas Slampes un Džūkstes pagastu kopienas centrs "Rīti"	Pašvaldības iestādes struktūrvienība	ar izmitināšanu	Patversme Plānotais klientu skaits:25	visu vecumu un dzimumu personas.	krīzes situācijā nonākušas personas	Rīti, Slampe, Slampes pag., Tukuma nov., LV-3119
Tukuma novada pašvaldības aģentūras "Tukuma novada sociālais dienests" Sociālo pakalpojumu nodaļas Dienas centrs "Saimīte"	Pašvaldības iestādes struktūrvienība	bez izmitināšanas	Dienas aprūpes centrs	bērni (abu dzimumu)	citi. Bērni ar invaliditāti; Bērni no riska grupas ģimenēm	Dārzniecības iela 2A, Tukums, Tukuma nov., LV-3101

Zantes ģimenes krīzes centrs	Pašvaldības iestāde	ar izmitināšanu un bez izmitināšanas	Krīzes centrs	visu vecumu un dzimumu personas.	personas, kas cietušas no prettiesiskām darbībām (tai skaitā vardarbībā cietušas personas), krīzes situācijā nonākušas personas	Skolas iela 4, Zante, Zantes pag., Kandavas nov., LV-3134

Tabula 15. Nevalstiskās organizācijas, kas sniedz atbalstu ģimenēm ar bērniem, bērniem un jauniešiem (dati no novada pašvaldību interneta resursiem, statuss uz 10.2020)

Pagasts, pilsēta	Organizācija	Kontaktpersona	Adrese	Galvenās darba jomas, mērķi
Tukums	**Pozitīvā Doma**	Ieva Upesleja	Talsu 20, Tukums	Veicināt dažādu sabiedrības grupu integrāciju un izglītošanu, jauniešu aktivitātes
Tukums	**Dēkla**	Ilona Riekstiņa	Tidaholmas 3, Tukums	Palīdzības sniegšana Tukuma novada daudzbērnu ģimenēm
Lestenes pag.	**LOKS**	Ārija Martukāne	"Svīķi", Lestenes pag.	Darbs ar riska ģimenēm, nometņu, sporta pasākumu, svētku organizēšana
Tukums	**Artūra Rancāna fonds**	Lilija Rancāne	Brīvības laukums 13, Tukums	Vardarbības izskaušana sabiedrībā; brīvā laika aktivitātes bērniem
Sēmes pag.	**Paradīze**	Ilze Komarova	Ezera 1A, Sēmes pag.	Veicināt jauniešu aktivitātes Sēmes pagastā
Tukums	**Jauniešu klubs 10x10**	Kristīne Kazaka	Tidaholmas 1, Tukums	Jauniešu brīvā laika aktivitāšu organizēšana
Tukums	**VIVA FAMILIA**	Ieva Zeiferte	Katrīnas laukums 1, Tukums	Veicināt ģimenes dzīves kvalitātes uzlabošanu, attīstību, pilnveidi un izaugsmi; Sniegt iespējas vecākiem (arī aizbildņiem un adoptētājiem), iegūt zināšanas un atbalstu bērnu aprūpē un audzināšanā no ieņemšanas brīža līdz bērna pieaugšanai, veicināt paaudžu sadarbību bērnu aprūpē; Mazināt nabadzības riskus ģimenēm ar bērniem, veicinot uzņēmējdarbības prasmju apgūšanu, ekonomikas un videi draudzīgas saimniekošanas prasmes, apmaksāta darba un ģimenes dzīves saskaņošanas iespējas;
Tumes pagasts	**Tumes mežroze**	Gunta Lagzdiņa	Skolas 1B, Tumes pag.	Bērnu un pieaugušo izglītošana, sadarbība un atbalsts
Tukums	**Tavai izaugsmei**	Liene Dubrovska Bedrīte	Pils iela 15a, Tukums	Formālā un neformālā izglītība, uzņēmējdarbības vides attīstība, sabiedrības veselības veicināšanu un izglītošanu ar veselības jautājumiem. labdarības un vides apziņu attīstoši tirdziņi
Tukums	**LĪDZVĒRTĪBA**	Margita Kanopka	Talsu 20, Tukums	Cilvēki ar īpašām vajadzībām, ģimenes ar bērniem

Pagasts, pilsēta	Organizācija	Kontaktpersona	Adrese	Galvenās darba jomas, mērķi
Tukums	**Ekumeniski kristiga biedrība Exodus**	Inga Hohmanne	Harmonijas 14, Tukums	Atbalsts specializēto skolu audzēkņiem un specializētiem centriem, kas domāti cilvēkiem ar īpašām vajadzībām
Tukums	**Radošo personību klubs LIGZDA**	Raimonda Ertnere	Brīvības laukums 13, Tukums	Radošās darbnīcas, lekcijas, meistarklases dažādām mērķgrupām, t.sk. bērniem
Tukums	**Misija "PAKĀPIENI"**	Šulcs Viljams,	Tukuma nov., Tukums, Rīgas iela 41	Sociālā atbalsta pakalpojumi vecākiem ar bērniem. Uzlabot bērnu dzīves kvalitāti; sekmēt sabiedrības humanizāciju; iepazīstināt ar kristietības ideāliem un vērtībām.
Kandava	**Latvijas Sarkanā Krusta Kandavas NK**	Nita Bergmane		Sekmēt sociālo integrāciju, attīstot un sniedzot palīdzību iedzīvotājiem sociālajā jomā; aktīvi līdzdarboties veselības veicināšanas jomā, t.sk., popularizēt veselīgu dzīvesveidu, infekciju un citu slimību profilaksi; radīt labvēlīgus apstākļus jauniešu intelektuālajai un radošajai attīstībai, atbalstot un veicinot jauniešu iniciatīvu, nodrošinot nepieciešamās informācijas pieejamību un iespēju iegūt dzīvei nepieciešamās prasmes un zināšanas neformālās izglītības veidā;
Kandavas pilsēta	**Kandavas ģimeņu biedrība**	Dainis Rozenfelds	Ielejas iela 6, Kandava, Kandavas nov., LV-3120	Apvienot spēkus Kandavas ģimeņu atbalstam; pilnveidot un daudzveidot Kandavas ģimeņu dzīvi un uzlabot tas kvalitāti; atbalstīt Kandavas ģimenes viņu mērķu sasniegšanā; utt...
Kandavas pilsēta	**Kandavas novada audžuģimeņu biedrība "PĪLĀDZĪTIS"**	Iveta Graudiņa	Lielā iela 27 - 3, Kandava, Kandavas nov., LV-3120	Nodrosinat stabilu savstarpeja sociala atbalsta sistemu Kandavas novada audzugimenem, aizbildniem un citam gimenem, kuram ir nepieciesams; sekmet jaunu audzugimenu veidosanos, mazinot institucionala aprupe esoso bernu skaitu; sadarbiba ar barintiesam un pasvaldibas socialas palidzibas dienestiem; audzugimenu, aizbildnu un citu Kandavas novada gimenu visdazadaka veida atbalsta un atzinibas veicinasana;
Kandavas pilsēta	**Biedrība "Kandavas novada jauniešiem"**	Linda Tarasova	Zīļu iela 2, Kandava, Kandavas nov., LV-3120	Darbs ar jauniesiem, cilvekiem ar īpašajam vajadzibam un vinu gimenem, riska gimenem, pensionariem, berniem, mazakumtautibas integresana sabiedriba;
Kandavas pilsēta	**Biedrība- Kandavas Novada ģimeņu atbalsta centrs "Vesta"**	Iveta Rupeika	Gravāni, Kandava, Kandavas nov., LV-3120	Veicinat labveligu gimenu veidosanos, tas izglitojot un psihologiski atbalstot; Datu bazes izveidosana par Kandavas novada gimenem; Sniegt informaciju jauniesiem par veseligas gimenes izveidosanu; Veicinat lietderigu un produktivu bernu un jauniesu briva laika pavadisanu.
Vānes pagasts	**Biedrība- Ģimeņu un audžu ģimeņu klubiņš "PRĀTNIEKI"**	Ilze Kalnarāja	Kandavas nov., Vānes pag., Vāne, "Prātnieki"	Popularizēt harmonisku un saliedētu ģimeni; iesaistīt sabiedriskajās aktivitātēs; rosināt vēlmi pašizglītoties; aktivizēt brīvprātīgo darbu;

Pagasts, pilsēta	Organizācija	Kontaktpersona	Adrese	Galvenās darba jomas, mērķi
Zantes pagasts	**Nodibinājums Zantes ģimenes atbalsta centrs**	Aija Švāne	Kandavas nov., Zantes pag., Zante, Skolas iela 4	Sniegt atbalstu bērniem un viņu ģimenēm krīzes situācijās; sniegt atbalstu invalīdiem un veicināt invalīdu integrēšanos sabiedrībā; darboties kā izglītības un atbalsta centram bērnu un ģimeņu labklājības veicināšanai, nodrošinot attīstošas, informatīvas un preventīvas programmas; sniegt stacionārus un ambulatorus rehabilitācijas pakalpojumus bērniem un pieaugušām personām, īpaši vardarbībā cietušiem un viņu ģimenes locekļiem; izstrādāt un organizēt apmācību programmas.
Vānes pagasts	**Biedrība- Vānes pagasta bērnu un jauniešu jaunrades kopiena**	Andra Eimane	Kandavas nov., Vānes pag., "Gaismas"	Palīdzēt pagasta bērniem un jauniešiem pašrealizēties, ļaut ticēt saviem spēkiem, paaugstināt pašapziņu; attīstīt sabiedrisko un kultūras dzīvi pagastā; realizēt BJJK sadarbības virzienus, veicinot kustību grupu, jauniešu deju kolektīva, popgrupas, sporta un teātra spēles attīstību.
Kandavas pagasts	**Biedrība "Kandavas novada Jauniešiem"**	Līva Lauma Truhņēviča	Zīļu iela 2 -1, Kandava, Kandavas nov., LV-3120	1.Darbs ar jauniešiem, cilvēkiem ar īpašajām vajadzībām un viņu ģimenēm, riska ģimenēm, pensionāriem, bērniem, mazākumtautības integrēšana sabiedrībā; Veicināt izglītību un apmācību - semināri, lekcijas, praktiskās nodarbības Kandavas novadā.3.Attīstīt Kandavas novada teritoriju, īstenojot preventīvus pasākumus, lai novērstu vietējo iedzīvotāju, īpaši jauniešu, ekonomisko migrāciju; 4.Atbalstīt un veicināt jauniešu iniciatīvas un līdzdalību lēmumu pieņemšanā un sabiedriskajā dzīvē, radot labvēlīgus apstākļus viņu intelektuālajai un radošajai attīstībai;
Kandavas pilsēta	**Biedrība "Es-tev, Tu-man!"**	Evarsone Agnese	Skolas iela 14, Zante, Zantes pag., Kandavas nov., LV-3134	Pagasta teritorijas attistibas veicinasana un atbalstisana; seminaru, lekciju un cita veida apmacibu organizesana;sporta un atputas nometnu organizesana; interesu izglitibas veicinasana un atbalstisana; labdaribas pasakumu organizesana un naudas lidzeklu piesaistisana ar ziedojumu palidzibu; veicinat sadarbibu starp jauniesiem pagasta, Latvija;palielinat jauniesu lomu socialaja dzive.
Lapmežciema pagasts	**Biedrība "Māmiņas bērnu labklājībai"**	Diāna Kēviša	Ziedu iela 1 - 37, Lapmežciema pagasts, Engures novads	Sekmēt iedzīvotājiem draudzīgas un attīstošas vides veidošanu Engures novadā
Engure	**Biedrība "Paaudžu ligzda"**	Dina Tohva	Liepu iela 18, Engure, Engures novads, LV-3113	Apvienot paaudzes (bērnus, jauniešus, vidējo paaudzi un seniorus) kopējā darbībā dzīves kvalitātes, apkārtējās vides un kultūrvides uzlabošanā.
Jaunpils	**Biedrība „Levestes spicie"**	Andris Prikazs	Jaunpils nov., Jaunpils pag., Leveste	Palīdzēt bērniem un jauniešiem maksimāli sasniegt izglītības mērķus un attīstīt sevi par sabiedrībā dzīvotspējīgu cilvēku. 1. Darbs ar riska grupas bērniem,

Pagasts, pilsēta	Organizācija	Kontaktpersona	Adrese	Galvenās darba jomas, mērķi
				jauniešiem un viņu vecākiem; 2. Organizēt dažādus profilaktiska rakstura pasākumus
Jaunpils	**Latvijas Sarkanais krusts, Tukuma rajona komiteja, Jaunpils ziedojumu nodaļa „Stropiņš”**	Dace Antone		Sekmēt sociālo integrāciju, attīstot un sniedzot palīdzību iedzīvotājiem sociālajā jomā; aktīvi līdzdarboties veselības veicināšanas jomā, t.sk., popularizēt veselīgu dzīvesveidu, infekciju un citu slimību profilaksi; radīt labvēlīgus apstākļus jauniešu intelektuālajai un radošajai attīstībai, atbalstot un veicinot jauniešu iniciatīvu, nodrošinot nepieciešamās informācijas pieejamību un iespēju iegūt dzīvei nepieciešamās prasmes un zināšanas neformālās izglītības veidā;
Jaunpils	**Biedrība „7 balles”**	Kaspars Brikulis ,Anete Krūmiņa	Graudiņi, Jaunpils pagasts, Jaunpils novads, LV3145	Veicināt jaunās paaudzes radošo darbību lauku teritorijā.
Jaunpils	**Biedrība „Kultūras laboratorija”**	Irēna Martuzāne	Jaunpils nov., Jaunpils pag., Jaunpils, "Dzīles" - 4	Bērnu un jauniešu sporta, kultūras un izglītojošu pasākumu organizēšana; dažādu sadarbības projektu izstrādāšana un ieviešana; bērnu un jauniešu vasaras atpūtas organizēšana (dejas, mākslas, mūzikas, svešvalodu nometnes, festivāli, semināri, apmācības); pieaugušo tālākizglītība; aerobikas, modes deju, improvizācijas pasniegšana un dažādu izklaidējošu pasākumu organizēšana.